Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 200 (13689) | 1974 оной августын 27, вторник | Сэн 2 мүнгэн

ҮСХЭЛДЭ — ҮРГЭН ХАРГЫ

Адууһа малай зунай харууһа, бэлшээри һайнаар эмхидхэхэ, эрхим шанартай үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ, таряанай ургаса хуряаха, 1974—1975 оной малай үбэлжэлгэдэ түгэс бэлдэхэ үүсхэл Зэдын аймагай колхоз, совхозуудай ажалшад гаргаа. Тэдэнэй социалис уялгануудынь газетэдэ гараа һэн. Тиин эдэнэр абаһан уялгануудаа ямаараа бэелүүлжэ байнаб?

Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын халуун хаһа ябажа байна. Үүсхэл гаргажа, социалис уялгануудые абаһан Зэдын аймагай партийна организацинууд зохихо эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри ябуулаа, ябуулжашье байна. Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын үедэ ажалшадай дунда социалис мүрысөө эмхидхэхэдээ, энээндэ бодомжотойгоор хандаа. Хэнэй хүдэлмэриин, бусад тэжээл бэлэдхэлгын онсо илгаанууд хараада абтажа, мүрысөөн эмхидхэгдэнэ гэжэ тэмдэглэлтэй. Энээниие Ториин совхозой жэшээ дээрэһээ харуулжа болоно.

Үбһэнэй хүдэлмэриин эхилхэһээ бүри урид социалис мүрысөөнэй гурим эндэ зохёогдожо, совхозой партийна комитедэй зүблөөн дээрэ баталагдаа. Тус ажахын дирекци, партийна, комсомолой организацинууд, профсоюзай комитет ямар зорилго табяаб гэхэдэ, ондоо тээгүүр сабшалан бэдэрэнгүйгөөр, нютагтаа өөһэдынгөө газар хүсэнөөр эдлэжэ, нинтынгээ малда хүрэхэ хэмжээтэй үбһэ бэлэдхэхэ гэһэн байгаа. Иигэжэ үбһэнэй хүдэлмэриин түрүүшын үдэрһөө үбһэшэдэй звенонуудай (оньһожоруулагшаншье, гар хажууршадайшье) хоорондо социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрһэн байна. Долоон хоногой нэгэ удаа мүрысөөнэй дүн гаргагдадаг байба. Тиигэхэдээ бэлэдхэгдэһэн үбһэнэй хэмжүүр харахаһаа гадна, шанарыень шалгадаг юм. Түрүү һуури эзэлэгшэдтэ урмашуулгын хэмжээнүүд хараалагданхай. Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ дүүрэхэдэ, үбһэшэдэй звенонуудай хүдэлмэриин эсэй дүн гаргагдаха юм. Тиигэхэдээ һүрилэгдэһэн, хорёогдоһон үбһэн комиссяар абтаха байна. Үбһэ бэлэдхэхэ түсэбөө 10 процентһээ бага бэшээр дүүргэһэн звено мүрысөөндэ илаһанда тоологдохо болоно.

Мүрысөө иимэ гуримаар эмхидхэжэ, Ториин совхозой ажалшад үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэри түрүүшын үдэрһөө үргэн дэлисэтэйгээр ябуулаа, мүнөөшье алхаа улам шангадхан ажаллана. Үбһэ хуряалгын хүдэлмэридэ бүгэдөөрөө гараа. Хамтадаа 300 хүн, олон трактор, техникэ үбһэнэй хүдэлмэридэ хабаадуулагданхай. Үбһэ хуряаха, һүрилхэһөө гадна, силос, сенаж дараха, ногоонон гурил татажа бэлэдхэхэ хүдэлмэри ябуулагдана. Зэдын аймагай бусадшье ажахынууд үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа байна.

Зэдын аймагай ажалшадай үүсхэл республика дотор хаанагүй үргэнөөр дэмжэгдээ. Бэшүүрэй аймагай түрүү ажахынууд үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ эмхитэйгээр ябуулжа, энэ хүдэлмэри сүм дүүргүүтэй байна. «Дружба» колхоз үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ түрүү арга хэрэглэжэ, үбһэнэй хүдэлмэри бүхы дээрэнь габшагайгаар ябуулаа. Ара хэрээтынхид үбһэ хуряалгаяа дүүргээд, таряагаа түүбэрилэн хадажа байна. Тус аймагай бэшэшье ажахынууд үбһэ хуряаха хүдэлмэреэ һаяар дүүргэхээр ажаллана. Гэбэшье Зэдын аймагай ажалшадай үүсхэл хаанагүй иимээр дэмжэгдэнэ гэхын аргагүй. Жэшээнь, Улаан-Үдын аймагай «Авангард» колхоз эмхи гуримгүйгөөр үбһэнэй хүдэлмэри эхилээ. Шалтагаанинь гэхэдэ, ногооной ургаса муу гэжэ эндэхид гомдоно. Үбһэн оро болоһон аад, ажалаа эмхидхэжэ шаданагүй, дураараа хүдэлнэ. Бригада бүхэн тус тустаа үбһэ бэлэдхэнэ юм ха. Иимэ шалтагаанһаа боложо, үбһэншье багаар һүрилэгдэнэ, заабариинь сахингүй сенажшье муугаар даралдана. Иимэрхүү дутагдалнууд ондоошье нютагуудта үзэгдэнэ.

Саг ошожо байна. Зэдынхидэй үүсхэл үргэнөөр дэмжэжэ, үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ, таряа хуряаха хүдэлмэриие шангадхаха хэмжээнүүдые партийна, совет, ажахын организацинууд абаха, энэ хүдэлмэридэ түрүү онол арга хэрэглэхэ шухала.

Үүсхэл хадаа ажалшадай бодолоо гүйлгэжэ, бии байһан бүхы арга боломжонуудаа сүм хэрэглэжэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ гэһэн зорилготой дэмбэрэлтэ хэрэг мүн болоно. Тиимэ хадаа энэ дали жэгүүртэ үүсхэл ондо дамжагдахэ, дэлгархэ гэһэн зорилготойгоор мүндэлдэг байна. Зэдын аймагай ажалшадай үүсхэл табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлые эмхитэйгээр түгэсхэхэ гэһэн зорилготой юм.

Ажалшадай үүсхэл булагтал адли үдэр бүри гаражал байдаг. Табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ үүсхэл үйлэдбэриин түрүүшүүл, түрүү коллективүүд гаргана. Иимэ үүсхэл коллектив бүхэндэ мүндэлнэ. Энээндэ нэгэ жэшээ дурдахамнай. Прибор бүтээлгын заводой үнинэй хүдэлмэришэн Владимир Федорович Шумилов табан жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ — багша Ленинэй түрэһөөр 105 жэлэй ой болотор табан жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэ гэһэн уялга үгэһэн байна. Владимир Фёдорович 1963 онһоо заводто хүдэлнэ, богони саг соо 5-дахи разрядай токариин мэргэжэл шудалаа, 1969 онһоо продукцияа шалгалтагүйгөөр тушаана. 1973 онойнгоо түсэб хоёр һара урид дүүргэһэн. Халаанайнгаа даалгабари 130 процент дүүргэнэ. Ажалдаа ехэ амжалта туйлаһанайнгаа түлөө нүхэр Шумилов Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар, «Социалис мүрысөөнэй отличник» гэһэн значогоор шагнагданхай, заводойнгоо хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэнхэй. Үнгэрэгшэ жэлдэ «Эрхим токарь» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдоо һэн. Шэнэ табан жэлэй 3 жэлэй дүнгөөр Ленинэй орденоор шагнагдаа. Дүрбэдэхи тодорхойлхы жэлдэ нүхэр Шумилов дээшэлүүлэгдэһэн уялга: ажалаа нарижуулха хоёр дурадхал нэбтэрүүлхэ, ажалай бүтээсэ 20 процентээр дээшэлүүлхэ, эрхим шанартай продукци тушааха, хоёр хүдэлмэришэдые токариин мэргэжэлдэ һургаха, гурбан залуу хүбүүдые шефтээ абаха уялгатай.

Заводой партийна, комсомолой комитедүүд, профсоюзай комитет түрүү хүдэлмэришэнэй үүсхэл дэлгэрүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулһан байгаа. Мүнөөшье ябуулжа байна. Үйлэдбэриин участогуудта агитаторнууд энэ талаар юумэ хэнэ. Эдэнэр заводой үйлэдбэриин үрэ үүсхэл тухай хүдэлмэришэдтэ дэлгэрэнгыгээр хөөрэлдэдэг байна. Завод соо четверг бүхэндэ хөөрэлдөөн үнгэргэгдэдэг тусхай гуримтай. Энээнэй ашаар заводой 88 түрүү хүдэлмэришэд нүхэр Шумиловай үүсхэл дэмжээд, алхасаяа улам жэгдэхэн урагшаа байна. Мүн бэшэшье үүсхэл эндэ үргэнөөр дэмжэгдэдэг юм.

Табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысөө дэлгэрүүлхэ үүсхэл гаргаад, ажалдаа эрхим амжалта туйлажа, табан жэлэйнгээ түсэб дүүргэһэн түрүү коллективүүдэй, гайхамшаг түрүүшүүлэй тоо үдэр бүри олошоржо байна. Ажалшадай үүсхэл дэмжэжэ дэлгэрүүлһэн ажалшадай политическэ эдэбхи дээшэлүүлхэ талаар хүдэлмэрилхэ хурса зэбсэг болохо социалис мүрысөө шадамараар эмхидхэһэнэй аша үрые энэ баримта гэршэлнэ.

Үүсхэл дэлгэрүүлхэ, мүрысөө эмхидхэхэ, политическэ хүдэлмэри ябуулха талаар агитаторнууд ехэ үүргэтэй. Аймагуудай партийна комитедүүд, предприятинууд болон ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд үүсхэлдэ анхаралтайгаар хандажа, тэрэниие дэмжэн дэлгэрүүлхэ хэмжээнүүдые абаха ёһотой. Үйлэдбэриин түрүүшүүлэй үүсхэл мүнөөдэр үсэгэлдэрэйхиһөө һайнаар, үглөөдэр мүнөөдэрэйхиһөө һайнаар хүдэлжэ, бүхы арга боломжонуудые табан жэлэй түсэб дүүргэхэ хэрэгтэ зорюулха гэһэн удхатай юм. Тиимэ хадань үүсхэлдэ үргэн харгы табидаг лэ.

ҮБҺЭ ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭ, ТАРЯА ХУРЯАЛГЫЕ УЛАМ ЭРШЭТЭЙГЭЭР ЯБУУЛАЯ!

Фотокорреспондент С. Цыдыповэй буулгаһан энэ фото-зураг дээрэ Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хоёрдохи отделениин комбайнер Владимир Баиновые харанат. Энэ нүхэрнай механизаторай мэргэжэлтэй болохоһоо хойшо аха нүхэдтэйгөө хамта алтан шаргал шэниисэ хуряажа нилээд дуршэһэн юм. Тиимэһээ мүнөө комсомолец Володя Баинов үнинэй комбайнертал адли энэ жэлэй ороохо таряанай баян ургаса гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряахын түлөө бии шадалаараа оролдоно.

ЖЭГДЭРЭН ОРОБО

Энэ жэлэй ургаса хуряалгые эрхимээр үнгэргэхэ гэһэн уялга абажа, республикын аймагууд хоорондын социалис мүрысөө үүсхэһэн Зэдын аймагай ажахынуудай механизаторнууд таряагаа амяарлан хуряаха хүдэлмэридөө жэгдэрэн оробо.

Хамагһаа урда горох, ешмээн амяарлан хадажа эхилһэн Ториин, Борьёогой совхозойхид мүнөө шэниисэеэ жаткануудаар сабшажа захалба. Жэшээнь, Борьёогой совхозой 1-дэхи отделениинхид даб дээрэ 420 гектар, 2-дохи отделениинхид — 200 гектар ешмээн амяарлан хадаа. Тиигээд хэды үдэрэй туршада шэниисэ жаткаар унагаажа эхилбэ.

Байгша ондо бүхы таряалан дээрээ шэниисын үндэр баян ургаса ургуулһан Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хоёрдохи тракторна бригадын Бэлшэрэй үзүүр, Тоогой урда, Национал гэжэ нэрэтэй полинууд дээрэ комбайнуудай абяан үглөөнһөө үдэшэ болотор замханагүй. Эндэ Социалис Ажалай Герой Евлампий Павлович Бутаковой хүтэлбэрилдэг механизаторнууд хүдэлдэг юм. Эдэ гурбан полинуудай гектар бүриһөө дунда зэргээр 25—30 центнер шэниисэ абтахаар хүлеэгдэнэ. Хамта дээрээ тус бригада 2000 гаран гектарай ороохото ургамалнуудые. тэрэ тоодо 1200 гектар шэниисэ амяарлан хадаха, хуряаха байна. Мүнөө 4 жатка шэниисэ хадажа ябанад. Комбайнернууд Владимир Баинов, сэрэгэй албанһаа ерэһэн залуу комсомол хүбүүн Валерий Намсараев, үнинэй механизатор Банзаракца Цыденов, залуу комбайнер Очир Цыремпилов гэгшэд түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, халаанайнгаа даабариие үлүүлэн дүүргэнэ. Эдэнэр тус тустаа 500 гектар таряа амяарлан хадаха, хуряаха гэһэн социалис уялга абанхай.

— Иимэ һайнаар ургаһан таряае хадажашье ябахада урматай байна. Харана бэзэт даа, энэ бүдүүн баалнуудые. Эндэһээ лаб лэ гектарай 30 центнер шэниисэ абтаха ёһотой, — гэжэ Владимир Баинов хэлэнэ. Энэнь тон зүб. Урмашамаар таряан ургуулагдаа.

Комбайнернууд: Н. Подельский — 6000 центнер, Ал. Галсанов — 5000, Б. Цыденов — 5000 центнер таряа сохихобди гэжэ уялга абанхай. Дүй дүршэлтэй эдэ механизаторнууд залуу комбайнернуудые шефтээ абанхай.

Мүн «Мир» колхозой, Оёорой совхозой таряалан дээрэ «талын онгосонууд» тамаржа захалба. Оёорой совхозой Нарин, Оёор гэжэ полинууд дээрэ 12 комбайн гаранхай, «Мир» колхозой — 10 комбайн амяарлан хадалга эхилбэ. Һаяхан ороһон аадар бороо, шуурган, мүндэр зарим ажахынуудай таряа талханда нилээд хохидол оруулбашье һаань. тэрээнэйнгээ дууһан һайрашахаһаа урда сэхэ хадажа абаба. Шуурган мүндэртэ дайрагдаагүй талмайнуудаа дары амяарлан хадажа абаха гэһэн яаралтай хэмжээнүүд абтажа байна. Сэхэ хадагдаһан таряан шиниг ехэтэй, ногоон холисотой байдаг тула тэрэниие хатааха. сэбэрлэхэ хүдэлмэри тоогууд дээрэ хоёр халаанда эмхидхэгдэхэ юм.

Зарим тээ тарла хатааха, сэбэрлэхэ машинанууд хүсэд бэлэн болоогүй, тоогууд дээрэ хүдэлхэ хүнүүд дуталдаха ушар үзэгдэнэ. Эдэ дутагдалнуудые дары усадхажа, энэ жэлэйнгээ ургасые сүм хуряахын тула зэдынхид бүхы хүсэеэ хандуулха ёһотой.

Д. АЮШЕЕВ,
манай корр.

ДААБАРЯА ҮЛҮҮЛНЭ

Дунгы... Захагүй мэтэ нэмжыһэн наран сэсэгтэй поли дээрэ трактор, комбайнуудай таршаганаан таһалданагүй. Н. Н. Карбушевай хүтэлбэрилдэг силос дарагшадай бригадын комбайнернууд Григорий Курикалов, Дмитрий Серебренников гэгшэд шэниисэтэй холижо таригдаһан наран сэсэг сабшахадаа, үдэр бүриингөө даабари жэншэдгүй үлүүлэн дүүргэнэ. 800 тонныи багтаамжатай үргэн ехэ траншей соохи силос нягтаруулан даража байһан тракторист Степан Курикалов автомашинануудай ашаа тэрэ дороо буулгажа, тараана, дарана.

Эдэ үдэрнүүдтэ Хүдэриин совхозой энэ отделенидэ силос даралга түлэг дундаа ябажа байнхай.

А. СУРМАЧ.

Хяагта.

ҺАЙХАН ҮБҺЭН АБТАНА

Тельманай нэрэмжэтэ совхозой сабшалан нуга ехэ. Жэшээнь, нэгэдэхи отделенидэнь гурба мянган гектар даалгагданхай. Зүгөөр Жаргалантын үбһэшэд һогооборшье ногоо үлөөнгүй хуряахаар эрмэлзэн ябана.

Эндэ дүн хамта 150 хүн хүдэлнэ. Эдэнэй олонхинь габшагай һайнаар ажаллана, үдэрэй даабари үлүүлэн дүүргэнэ. Жэшээнь, КПСС-эй гэшүүн Даба Нимаевич Халзанов наймаи хүнһөө бүридэһэн звено толгойлно. Тус звеногойхид һүүлэй табан үдэртэ 257 центнер үбһэ хура бороодо норгонгүй. һайн шанартайгаар һүрилжэ шадаа. Механизатор Балдан Максаров сабшалангайнгаа ногоо доогуур сабшажа, арбайха ногоо үлөөнэгүй.

Эндэхи звеногойхидой табиһан 15 һүри бүлтадаа үндэрнүүд, холоһоошье һайханаар жэрбылдэжэ харагдана. Урмашахааршье, баярлахааршье, Нүхэр Халзанов өөрөө ахалагша хонишоноор ажалладаг. Звеногойнгоо сабшаһан ехэнхи үбһэ тэрэ харууһалдаг хонидтоо үбэлдөө эдюулхэ юм.

Социалис мүрысөөнэй табан хоногой дүнгүүдые гаргахада. Даба Нимаевич Халзановай хүтэлбэрилдэг звено үбһэ сабшалгаар түрүүлжэ, совхозой дирекциин, парткомой, рабочкомой дамжуулгын вымпелдэ, мүнгэн шанда хүртэбэ.

Үзүүр шугы гэжэ нютагай сабшалан дээрэ коммунист Гомбо Аюшеевай звено ажаллана. Эндэ 18 хүн. Бултадаа эбтэй, эмхитэйгээр ажалаа ябуулна. Эдэнэр августын арбан хоног соо аяар 850 центнер үбһэ һүрилһэн байна.

— Мүнөө жэлдэ хура бороогүй байжа, ногооной ургаса муу байба. Тиибэ яабашье, ханаабаар һайса ундалуулһанай ашаар, сабшалан дээрэмнай бага зэргэ ногоон ургаа. Тэрэнээ һайсал сабшажа абаха гэжэ оролдонобди. Сабшахадааашье, тармахадаашье, һүрилхэдөөшье нэн түрүүн шанарыень харанабди, — гэжэ звеное даагша Гомбо Аюшеев хөөрэнэ.

Тус звеногойхид августын 25 болотор 2200 центнер үбһэ соможо, түсэбөө дүүргэхэ ёһотой. Энэ даабаряа саг болзор соонь дүүргэхын тула Гомбо Аюшеевэй звено Дашинима Аюшеевэй звенотой мүрысэдэг.

Дашинима Аюшеевэй звенодо ерэхэдэмнай үдэрэй хоол барижа һуугаал һэн. Эндэхи үбһэшэдтэй хөөрэлдэжэ, тэдэнэй ажал хэрэг тухай мэдэжэ абабабди. Эдэ хоёр Аюшеевтэнэй хүтэлбэрилдэг звенонууд өөһэд хоорондоо мүрысэнэ, үбһөө шанартайгаар хуряаха, һүрилхэ гэжэ тэмсэнэ. Тус звеногой тракторай косилкын машинистнууд Иван Батуев, Дагба Аюшеев. Иван Жилин, Зорикто Бамбаров гэгшэд үдэр бүри халаанайнгаа нормо үлүүлэн дүүргэнэ, ажалайнь шанар һайн. Эдэнэрэй сабшажа байһан Аса булан гэжэ нютагта намагжаһан, һөөг модотой участогууд бии. Тэндэ имагтал гар хажуураар сабшаха байна. Эндэ үдэр бүри Дамба Бадмацыренов, Цырендыжид Цырендоржиева, Лубсан-Ханда Халзанова, Дарима Гармажапова гэгшэд гар хажуураар үбһэ сабшана. Эдэнэр тус тустаа үдэртөө хахад гектар, заримдаа тэрээнһээ үлүүхэншье сабшана.

Шэнэ зам гэжэ бууса дээрэ үнинэй коммунист, колхозой ажалай ветеран Гавриил Бадмаевич Очиржаповай звено ажаллана. Энэ звеногой үбһэшэдтэй уулзахада, урматай баяртайнууд, бултадаа нормоёо дүүргэнэ. Үдэшын сайлалгын болохо үедэ совхозой парткомой гэшүүн Дагба Доржиевич Очиров ерэжэ, үбһэшэдэй үйлэдбэриин суглаа зарлаба. Тэрэ суглаан дээрэ үбһэ хуряалгын ябаса тухай хөөрэлдэбэ, табан хоногой ажалай дүн согсолбо. Энэ звенодо ажалдаа шалгарһанайнь урмада совхозой дирекциин, парткомой, мүн рабочкомой дамжуулгын вымпел, эрье хонин шантайгаар барюулагдаба.

— Үбһэ хуряалгаяа улам түргэдхэхэбди, ажалайнгаа шанар саашадань улам һайжаруулхабди. Шанда хүртөөбди гээд, толгойгоо эрьехэ ёһогүйбди, — гэжэ Гавриил Бадмаевич Очиржапов үбһэшэдөө уряалба.

Энэ совхозой сабшалан дээрэ хүдэлмэриин дэлисэ бүри үргэдэжэ байнхай. Совхозой коммунистнууд нниитын адууһа малда бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэриин түрүү зэргэдэ ябана.

Б. ШИРЕТОРОВ,
манай штатнабэшэ корреспондент.

Сэлэнгэ.

ШАЛГАЛТА ЮУ ХАРУУЛААБ?

ХОЁРДОХИ ГЭРЫНЬ БОЛОБО ГУ?

Таряашад. механизаторнуудай жэл соо оролдоһон ажалайнь үрэ дүн намар элеэр харагдадаг гээшэ. Июль, август һарануудта ган гасуур болобошье, Түгнын полинууд дээрэ баян ургаса ургаа. Аймагай олохон колхоз, совхозууд үбһэ хуряалгын хүдэлмэри дүүргээд, таряа хуряалгадаа жэгдэрэн оробо. Тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлэй ургаса хуряалга дээрэ үдэр һүнигүй ажаллажа байгшадай хоёрдохи гэрынь мүнөө полевой станууд болобо.

Аймагай гурбан ажахын тракторна бригадануудта хүрэжэ, комбайнернууд, жолоошод, трактористнар болон ургаса хуряалгада хабаадагшадай соёлой, ажаһуудалай үдэр бүриин эрилтэ хэр һайнаар хангагданаб? Бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха, аятай зохидоор амарха эрхэ байдал байгуулагдаа гү? Тэдэндэ полевой станууд хоёрдохи гэрынь боломоор түхеэрэгдээ гү гэжэ шалгабабди.

Ямаршье ган гасуур жэлдэ тогтууритай баян ургаса хуряажа, гүрэндөө таряа ехээр тушаадаг «Искра» колхоз гүрэн түрын удха шанартай энэ хүдэлмэридэ урданайхидаал эрхимээр бэлдээ Ажахын тракторна дүрбэн бригадада таряа хуряалга түлэг дундаа. Бидэнэй ябахада хоёр үдэрэй туршада 2.000 гектар таряан баал болгогдоод байба. Хонхолынхид 5.753 гектар ороохото ургамалаа хүдэлмэриин 19 үдэртэ амяарлан хуряажа, 96.000 центнер ороохо амбаарлажа, гүрэндөө 22 мянган центнер ороохо худалдаха социалис уялгаяа дүүргэхээр зоригжонхой.

Колхоз соогоо эгээн ехэ таряа ургуулдаг, гүрэндэ түшаадаг 1-дэхи тракторна бригадын полевой стан Рун-Хүнды гэжэ газарта түбхинэнхэй. Хабарай тарилгын, ургаса хуряалгын халуун хаһын ерэхэдэ, эндэ 35—40-өөд хүн байрладаг. Стан дээрэ ажалай алдар солын улаан тугай һэбшээндэ намилзан даллажа байхань харагдана. Түрүүшын үдэр 65 гектар таряа баал болгон хадаһан В. Г. Белоусовай хүндэлэлдэ Улаан туг үргэгдөө гэжэ эндэ уншабабди. Түрэл колхозойнгоо таряа 18-дахи намараа хуряажа эхилһэн үнинэй комбайнер Виктор Георгиевич Ростовско областиин «Московский» совхозой механизаторнуудай жэшээгээр Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой комбайнер, СССР-эй Верховно Соведэй депутат О. Б. Аюшеевэй үүсхэлые халуунаар дэмжэн, комсомол хүбүүн А. Г. Золотарёвые өөрынгөө мэргэжэлдэ һургажа, түрүүшын үдэрһөө ажалайнгаа эршэ улам шангадхана. Тиихэдэ комбайнернууд С. П. Оловянников, А. М. Иванов, Г. Л. Ивакин гэгшэд үдэртөө 50—55 гектар таряа хадажа, даабаряа хоёр дахин үлүүлэн дүүргэнэ.

Механизаторнуудай соёлой, ажаһуудалайнь үдэр бүриин эрилтэ хэр һайнаар хангагданаб, ажалайнгаа һүүлээр амарха, шэнэ һониниие дуулаха, газетэ, журнал уншаха арга боломжо байгуулагданхай гү? Эндэхи залгалаа гэрэй хоёр таһалгада орохо-домнай ариг сэбэр, гэрэлтэй, сагаадагданхай. палаахануудынь шэрдэгдэнхэй. Жэрэгэр түмэр оронууд шэнэ простыня, хүнжэлөөр заһагданхай. Хоёр ороной хоорондо тумбочка табяатай. Баруун хойто буланда радиоприёмник тодхогдонхой. Столовотой. Механизатор, таряашадта халуун эдеэн бэлдэгдэнэ. Ажал дээрэ элдэб усал боложо магад. Тиимэһээ полевой стан, комбайн бүхэндэ аптечкэ байха зэргэтэй бшуу. Энэ асуудал мартагдаагүй. Колхозой правлени хүсэд хүрэхэ аптечкэнүүдые худалдан абажа, стан ба агрегадуудта хубаажа үгөө. Гансал юун дуталданаб гэхэдэ, бани дүш байбал, тон һайн байгаа.

Дундахи таһалга соонь улаан булан түхеэрэгдэнхэй. Тэндэнь хүдэлмэриин түсэб, ямар полиин ургаса хэзээ хуряагдахаб, социалис уялга, мүрысөөнэй гурим, ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулха түсэб, арадай хинагшадай булан. уряа лозунгнууд гэхэ мэтэ харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүд тоб гэмэ тодоор, уран гоёор, хүнэй анхарал татамаар шэмэглэгдэн бэшэгдэнхэй. Колхозой партбюрогой гэшүүн бүхэн бригадануудта ябуулагдаха ойлгууламжын хүдэлмэриин түлөө сэхэ харюусахаар уялгалагданхай. Жэшээнь, экономист Ф. Ф. Тугаринов 4-дэхи тракторна бригада даажа абанхай. Тиихэдэ колхозой партбюро, коммунистнууд тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлэйнгээ ургаса түргэнөөр, гээлтэгүйгөөр хуряажа абахын тулада хүн зоной дунда ябуулха хүдэлмэриингөө онол арга бүри нарижуулаа гэжэ хэлэмээр. Жэшээнь, социалис мүрысөө үрэ ехэтэйгээр эмхидхэхэ, үрэ дүнгыень саг соонь гаргажа, бүгэдэндэ мэдээжэ болгожо байха, түрүү онол арга, дүй дүршэл олоной дунда үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, ойлгууламжын хүдэлмэри улам һайжаруулха зорилготойгоор партийна организациин дэргэдэ 7 хүнһөө бүридэһэн соёл сурталай штаб байгуулагданхай. Тэрэниие партбюрогой секретарь А. П. Мальцев хүтэлбэрилнэ. Мүн бригада бүхэндэ арадай хинагшадай, депутадай постнууд, партийна-комсомолой бүлэгүүд эмхидхэгдэнхэй.

Мунханай, Түгнын голой гурбадахи бригадын полевой стануудта хүрэхэдэ, хаанашье механизатор, таряашадта бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха, амарха эрхэ байдал байгуулагдаа гэжэ элирүүлэгдэбэ.

Харин хүршэ «Эрдэм», «Одон» совхозуудта ерэхэдээ, ташха ондоо байдалтай ушарбабди. Эдэ ажахынууд полевой стангүй юм. Хабарай тарилгын, таряа хуряалгын халуун хаһын үедэ механизаторнууд ажалдаа гэрһээ ябадаг заншалтай. Отделени бүхэндэ нүүдэл вагончигууд бии. Теэд тэрэнь задагай зайдан зандаа. «Эрдэм» совхозой 1-дэхи отделениин механизаторнуудай халуун эдеэ баридаг нүүдэл вагончигынь поли дээрэ асарагдаагүй. харин МТМ-эйн хажууда байһан зандаа. Тиимэһээ хоол барихаяа механизаторнууд поли дээрэһээ хэдэн модоной зайда ябажа, үнэтэ сагаа барана.

— Энэ үдэр 18 хүн эдеэлээ. Үглөөнһөө бүри олон болохонь. Хүнүүдэй һубарилдаһаар ерэтэр эдеэ хоолынь хүрэшэхэеэ һанана, — гээд тогоошон Н. П. Варфоломеева гомдоно.

Совхозой комбайнернууд таряагаа хадажа эхилһээр хэды хонобо. Теэд механизаторнуудай суглаан үнгэргэгдөөдүй, социалис уялга. түрүүшүүлые моральна, материальна талаар урмашуулгын гурим баталагдаагүй, хүдэлмэриин түсэбтэй механизаторнууд, хуряалгада хабаадагшад танилсаадүй байһаар. Хэды шэнээн ургаса абажа, гүрэндэ худалдаха байһанаа, ажалай түлбэриин үнэ сэн, хэнэй бригадын, ямар агрегадай, комбайнерай хэнтэй мүрысэхэ байһаниие, ажалдаа шалгарагшадта үгтэхэ урмашуулга тухай асуудалнуудта рабочкомой түрүүлэгшэ В. Я. Калашников тодо харюу үгэжэ шадабагүй.

«Одон» совхозой ехэнхи таряан — үрэһэнэй участогууд 2-дохи отделенидэ юм. Эндэ ерэхэдэмнай 9 комбайнай гурбаниинь таряагаа хадажа байба. Бэшэниинь бэлэн бэшэ. Запчастьнууд дуталдана. Гурбан штурвальщик дуталдана. Механизаторнуудай суглаан үнгэргэгдөөдүй, уялгашье абтаадгүй. Нэгэ вагончик соонь механизаторнууд халуун хоол барина. Тэндэнь муухай, амһарта, таһаг, эдеэ хоол, палааха дээгүүр, хана, сонхоорнь үй түмэн аляаһан.

Эдэ хоёр ажахынууд механизаторнуудаар жэл бүри дуталдажа байдаг. Үнгэрэгшэ намар «Коммунизм» колхозой комбайнернууд «Эрдэм» совхоздо туһалхаяа ерэһэн юм. Культурна һайн полевой стануудые барингүй, механизаторнуудтаа иимээр хандадагһаань уламжалан залуу хүбүүд тосхонһоо ондоо тээшээ гаража ошодог заншалтай. Полевой стануудые түхеэрхэ тухай аймагай ехэ ехэ суглаанууд, механизаторнуудай, агрономуудай зүблөөн-семинар бүхэндэ эрилтэ табигдадаг. Теэд тэрэнь хүсэндөө хүрөөдүй байһаар.

Шалгалтаар элирүүлэгдэһэн эдэ дутагдалнууд ойрын сагта усадхагдажа, полевой станууд механизаторнуудай хоёрдохи гэрынь болохо зэргэтэй гэжэ найдагдана.

Шалгалтада хабаадагшад:
В. ГОРЮНОВА,
Түгнын сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.
Н. МИТРОФАНОВ,
Хонхолын сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.
А. КУШНАРЕВ,
«Правда Бурятии» газетын таһагые даагша.
Б. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.

СОВЕТ ПАРТИЙНО-ПРАВИТЕЛЬСТВЕННА ДЕЛЕГАЦИ БУХАРЕСТЬЭЭ МОРДОБО

БУХАРЕСТ. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Политбюроной гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин түрүүтэй совет партийно-правительственнэ делегаци Эхэ ороноо ошохоёо августын 26-да Бухарестһээ мордобо. Делегаци Центральна Комитедэй, Гүрэнэй Соведэй, СРР-эй правительствын уряалаар Румынида ерэжэ, фашис дарлалһаа Румыниин сүлөөлэгдэһөөр 30 жэлэй ойн һайндэртэ хабаадаһан байна.

РКП-гэй ЦК-гай гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүн, СРР-эй правительствын Премьер-Министр М. Мэнеску, премьер-министрэй орлогшонор Г. Рэдулеску, И. Пэцан, РКП-гэй ЦК-гай секретарь Ш. Андрей, национальна обороны министрэй орлогшо генерал-лейтенант К. Оприцэ, Гүрэнэй Соведэй ба правительствын гэшүүд, бусад тусхай тушаалтад, ажалшадай түлөөлэгшэд Советскэ Союзай, Румыниин гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэһэн аэропорт дээрэ делегациие үдэшэбэ.

СССР-һээ Румынида байдаг элшэн сайд В. И. Дрозденко, совет посольствын хүдэлмэрилэгшэд үдэшэгшэдэй дунда байлсаа.

Нүхэд А. Н. Косыгин, М. Мэнеску хүндэлэлэй харуулай урдуур ябажа, сэрэгшэдтэй мэндэшэлэлдээ.

Аян замдаа һайн ябажа хүрэхыень үдэшэгшэд совет айлшадтаа хүсэбэ.

Нүхэр Э. Герек нютагаа бусаба

КПСС-эй ЦК-гай уряалаар манай Крымдэ ерэжэ амарһан Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Герек Эхэ орондоо ошохоео августын 24-дэ эндэһээ мордобо.

(ТАСС).

ШИИДХЭХЫ ХАҺАДА ШАНГА ЭРШЭТЭЙГЭЭР

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай тунхаглаһан «1974 ондо газар ажалай болон мал ажалай продуктнуудые абалга ба бэлэдхэлгые дээшэлүүлхын түлөө хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна социалис мүрысөөн тухай» тогтоол хадаа манай аймагай колхоз, совхозуудай тодорхойлхы жэлэйнь зорилго элирхэйлһэн гол документ болоно.

Тиигээдшье аймагай ажалшад 1974 ондо бэелүүлхээр дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаа һэн. Ажахынуудай энэ жэлдэ 32 мянган центнер мяха, 82 мянган центнер һү, 1.050 центнер нооһо гүрэндэ тушааха уялгатай. Иимэ харюусалгатай зорилго урдаа табиһан хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд энэ жэлэй түрүүшын хахадые яһала һайн үрэ дүнтэйгөөр дүүргэбэ. Мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэбтэ даабарияа аймаг бүхы талаарнь бэелүүлжэ шадаа. Нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулбал, продуктнууд һураггүй ехээр тушаагдаа. «Сибиряк», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд, Саянай совхоз социалис мүрысөөндэ онсо шалгарна. Малай үбэлжэлгын үедэ һү абаха, худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн Саянай совхоз, мяха тушаалгаар ехэ амжалта туйлаһан «Сибиряк» колхоз КПСС-эй райкомой, аймагай Соведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугта, мүнгэн шанда хүртэһэн байха юм.

Һү бэлэдхэхэ юһэ һарын даабари мүн лэ һайнаар дүүргэгдэжэ байна. «Сибиряк», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд, Саянай, Түнхэнэй совхозууд юһэ һарын түсэб августын 16-да бэелүүлһэн тухайгаа мэдээсээд байна. Түрүүшын зургаа һарын туршада аймаг дотор дунда зэргээр үнеэн бүриһөө 1.287 килограмм һүн һаагдаа. Энэ хадаа нёдондонойхиһоо 137 килограммаар дээгүүр болоно бшуу.

Малшадай дунда үргэнөөр дэлгэрһэн социалис мүрысөөн болбол түрүүшүүлэй зэргые улам олошоруулха хэрэгтэ гүнзэгыгөөр нүлөөлнэ. Арбан һаалишан малай үбэлжэлгын юһэ һарын туршада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2.000 килограммһаа дээшэ һү һаагаа. Тэдэнэй дүрбэниинь «Сибиряк» колхозой малшад. Харин нёдондо иимэ ехэ һү һааһан хүнүүд ганса нэгэн лэ байгаа бшуу.

Мал ажалһаа саашадаа улам ехээр продукци абадаг, гүрэндэ тушаадаг болохо хэрэг иимагтал бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэлгэһээ дулдыдаха байна. Энэл асуудал шиидхэхын түлөө тэмсэл үргэнөөр ябуулха уялгатайбди. Энэ талаар манай аймагай ажахынуудта зарим тэды хүдэлмэри бүтээгдэнэ, зарим тэды алхам урагшаа хэгдэнэ гэжэ хэлэлтэй.

Энэ тодорхойлхы удха шанартай жэлэй сабшалангай ногоон яһала һайн. Тарияншье мүн лэ горитойгоор абтаха янзатай. Ажахынуудай энэ жэлдэ 155,5 мянган центнер үбһэ һурилжэ абаха, 76,8 мянган тонно силос, 5 мянга шахуу тонно сенаж дараха, 1.200 тонно витамин элбэгтэй ногооной гурил бэлдэхэ түсэбтэй юм.

Гэбэшье энэ жэлэй сагай уларил угаа орёо байшоо. Ходо бороо ороно. Үгы хадаа наран үлэмжэ халуунаар шарана. Иигэжэ үбһэшэднай тон хүндэ байлдалда малдаа тэжээл бэлэдхэжэ байна гээшэ. Хэдышье хүшэр байдалтай байһан мүртөө колхоз, совхозуудай, предприяти болон эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд, һураггүй эршэ шангатайгаар, нэтэрүү оролдосотойгоор сабшалан дээрэ хүдэлжэ байна. Ниитын адууһа малда тэжээл бэлэдхэлгэ хадаа аймагай хамаг зоной дайшалхы хэрэгынь гэһэн уряа доро ябуулагдажа байна.

Урда жэлдэ туйлаһан амжалтаяа улам арьбадхаха, һайнаар ургаһан ногоо болон тарияагаа һайн шанартайгаар, хаһа саг соонь хуряажа абаха зорилгын табигдаһаниинь мэдээжэ. Үбһэ, тарияа хуряалгын үедэ ажалшадай дунда ябуулха эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэриин хэмжээ ябуулгануудые колхоз, совхоз бүхэнэй партийна организаци хараалаанхай, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялганууд абтанхай. Эгээ мүнөө тарияа хуряалгада ехэ бэлдэлгэ хэгдэжэ байна.

Жэшээ болгон. Туранай совхозой үбһэшэдэй дунда социалис мүрысөөной ямараар эмхидхэгдэнхэйе, ажалшадай хэр зэргэ хүдэлжэ байһые эндэ харуулая. Энэ ажахын сабшалан дээгүүр 200 гаран хүн 15 звено болон хубааран хүдэлнэ. Гэр бүлөөршье звено болоод ажаллажа байһан ушар бии. Нэгэ тиимэ бүлэгые коммунист Д. Д. Санжиев толгойлно. Элэнэр бултадаа малшад. В. С. Шалбановай даадаг үбһэшэдэй звено мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана. Тэрэ коллектив үбһэ хуряалгаяа августын 25-да сүм дүүргэхэ уялга абанхай.

Тус ажахыда ниитэ-политическэ хүдэлмэри һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Звено бүхэндэ агитатораар совхозой хүтэлбэрилхы тушаалтад эльгээгдэнхэй. Главна инженер Б. Л. Маншеев, отделениин эрхилэгшэ А. С. Зарбактаев, тракторна бригадын бригадир Ш. Н. Буянтуев болон бусад партийна энэ даабаридаа харюусалгатайгаар хандана. Тэдэ нүхэд үбһэшэдтэй хөөрэлдөө хэнэ, газетэ уншажа үгэнэ, али бүхы һонинуудтай танилсуулна.

«Восточные Саяны» колхозой гэшүүдэй дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр, аша үрэ ехэтэйгээр эмхидхэгдэнхэй. Колхозой правлени, партком хадаа звенонуудай хүдэлмэриин ябасые арба хоноод лэ согсолжо байдаг. Эрхим һайнаар хүдэлжэ, онсо шалгарһан түрүүшүүлэй нэрые суурхуулан, ажалай алдар солын Улаан туг колхозой центртэ үргэгдэдэг гуримтай. Түрүүлһэн звенонууд материальна, моральнашье талаар урмашуулагдадаг.

Социалис мүрысөөнэй эмхидхэлдэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партком анхаралаа ехээр табидаг юм. Мүрысөөндэ илаһан түрүүшүүлдэ шан барюулха гурим нарижуулагдаа. Хэрбээ урдань хада олгогдоһон шангыень салин хүлһэнтэйнь сүг үгэдэг байһан һаа, харин мүнөө шан хадаа баяр ёһололой оршон байдалда ехэ хүндэтэйгөөр барюулагдана. Иимэ гуримай урмашуулхы ехэ удха шанартай байһаниинь элитэ ааб даа.

Жэлэй эхеэр, февраль һарада хүдөө ажахын түрүүшүүлэй аймагай зүблөөн болоо һэн. Партида, совет арадта хандаһан КПСС-эй ЦК-гай Хандалгада харюу болгон, дүрбэдэхи жэлдэ гүрэндөө 45 мянган центнер орооһо, 30 мянган центнер хартаабха, 13 мянган центнер овощ худалдаха гэһэн уялга абтаа бэлэй. Тиихэдэ Ленинэй нэрэмжэтэ, «Сибиряк» колхозууд, Саянай совхоз байгша ондо табан жэлэйнгээ түсэб дүүргэжэ шадаха арга боломжотой байһанаа элирхэйлээ һэн.

Зорилго ехэ. Үнгэрһэн гурбан жэлэй түсэбтэ даабари дутуу дүүргэгдэһэнһээ уламжалан, үлдэгшэ хоёр жэлэй даабари нилээд ехэ байха ёһотой болоно. Ушар иимэһээ энэ орёошье, харюусалгатайшье зорилгые ээзн бодотоор бэелүүлхын түлөө партийна организацинууд өөһэдынгөө ябуулдаг эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэриие бүри һайжаруулха, социалис мүрысөөнэй аша үрые улам дээшэлүүлхэ зайлашагүй уялгатай.

Тиимэһээ али бүхы хэрэгые шиидхэхэ удха шанартай энэ хуряалгын хүдэлмэриие, илангаяа тарияа, хартаабха, овощ хуряалгые эмхитэйгээр, шанга гуримтайгаар, саг соонь, эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ хэрэгтэ аймагай партийна организаци бүхы анхаралаа табина, табиха уялгатайшье. Энээхэн лэ халуун хаһые амжалтатайгаар гаталаа хадаа хэлэһэндээ, зориһондоо хүрэхэ байнабди. Иимэл эрилтэ шиидхэлгэдэ бүхы ажал ябуулгаяа зорюулжа байгдана.

В. ПАХАХИНОВ.
КПСС-эй Түнхэнэй райкомой секретарь.

Барилгын талмайнууд дээрэ

ШЭНЭ КВАРТАЛ ҮНДЫН БОДОНО

Республикын түб — Улаан-Үдын түхэл шарай ехээр хубилжа байна. Эндэшье, тэндэшье шэнэ барилганууд үндын бодожо, городые гоё һайхан, болбосон түхэлтэй болгоно.

Железнодорожно, Октябрьска районуудта барилга ехээр хэгдэнэ. Эндэ шэнэ үйлсэ, кварталнууд урган бодожо, байнхай. Железнодорожно районой Николай Петровой үйлсэ һүүлэй үедэ ехээр хубилаа. Хүнэй нюдэ баясуулма томо гэрнүүд эндэ баригдажа, бүхэли квартал урган бодожо байна.

Барилга эрхилжэ байгаа ЛВРЗ-гэй ОКС-ын коллектив 40-дэхи кварталай хэдэн гэрнүүдые ашаглалгада тушааба. Олон байратай нэгэ гэртэ заводой хүдэлмэришэд нүүн орожо, түбхинөө. Нүгөөдэ томо гэрэй түрүүшын хахад бэлэн болгогдоод, ашаглалгада тушаагдаһан байна. Мүн овощ, үрэ жэмэс наймаалха магазин баригдажа дүүргэгдээ. Бүхыдөө энэ талда олон байратай табан томо гэр үндын бодохо юм.

Кварталда ажаһуугшадай эрилтэ хангаха асуудалда анхарал хандуулагдана. Барилгын генеральна түсэб ёһоор эндэ спортивна ба нааданай талмайнууд, хүнүүдэй амарха тусхай газар, үхибүүдэй үһанда ороходо багахан бассейн баригдахаар хараалагдана.

ОКС-ын дүй дүршэлтэй бригадирнуудай нэгэн М. И. Бессоновой даадаг бригада 2-дохи гэрые хирпиисээр бодхоожо байна. Барилгашад зунай һайн сагые зүбөөр хэрэглэхэ, ажалайнгаа бүтээсэ дээшэлүүлхэ гэжэ оролдоно. Хүдэлмэришэн бүхэндэ хубаажа хараалагдаһан ажалайнь бүтээсэ һарадаа дунда зэргээр 140—150 процент болохо юм.

13 жэлэй туршада бригадир М. И. Бессонов барилгашадай ажал һайнаар эмхидхэнэ, тэдэниие зүбөөр хүдэлмэрилэн табина. Тиимэһээ бригада бүтээсэтэйгээр ажаллана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. 40-дэхи кварталай шэнэ гэрнүүд. 2. 3-дахи гэрэй һуури табигдажа байна. 3. Барилгын участогой мастер И. А. Коваленков (баруун гарһаа), бригадир М. И. Бессонов гэрэй барилга дээрэ.

Б. ГАДЬЯНОВ.
Фотонь автор[...]

АЙМАГАЙ ЧЕМПИОН

Урдань һаалишанаар хүдэлжэ байһан Софья Доржиевна Хандакова өөрынгөө нүхэр модошо дархан Сырен-Доржо Цыбденовтэй үнгэрэгшэ зун колхозойнгоо правленидэ дуудуулжа, хонишод бологты гэһэн дурадхал абаһан юм.

Тэдэ хоёр правлениин хүтэлбэрилэгшэдэй дурадхалда балай арсаашьегүй, эхэ хонидой отара даажа абаһан байгаа. Тэндээ оройдоо жэл хүдэлбэшье, аймаг соогоо эгээл олон хурьга абагшадай тоодо ороһон байна. Эдэнэр 100 эхэ хонин бүриһөө 94 хурьга абажа, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхэһээ гадна, толгой бүриһөөнь 4 килограмм 420 грамм эрхим шанартай нооһо абажа шадаа. Харууһалһан хурьгадынь эхэһээ һалгаагдахадаа тус тустаа дунда зэргээр 27,4 килограмм татадаг болоод байгаа. Эдэ малшад аймагай хонишодой дунда дэлгэрһэн мүрысөөнэй 1973—1974 оной дүнгөөр шалгаржа, «Аймагай чемпион» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөөд, КПСС-эй райкомой ба аймгүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамотаар, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаа.

Шэрүүн хүйтэн уларилтай, үбһэ тэжээлээр хомор, ехэ саһатай энэ нютагта иимэ үрэ дүн туйлахань бэлэн бэшэ гэжэ аймагай суглаанда ерэгшэд мэдүүлһэн байгаа.

«Коммунизм» колхозой эдэ залуу хонишод ямар аргаар иимэ үрэ дүн туйлааб? Эдэнэр харууһалдаг хонидоо үбэл зунгүй тобир тарганаар байлгаха асуудалда гол анхаралаа хандуулдаг байна. Тиигэжэ зун-намарай үедэ хонидоо бэлшээн таргалуулхые оролдоно.

Үнгэрэгшэ үбэл түл абалгын үедэ эдэ хонишод бүхэли һүниндөө хотон соогууроо дежурлажа хонодог байгаа. Һая гараһан хурьгадые эхэдэнь табижа үгэхэ, һүнэйнь дээжэ болохо уурагыень хурьгадтань садатарынь хүхүүлхые оролдоо. Эхэдээ голуулһан хурьгадта тусгаар анхарал хандуулдаг байһан юм.

Үбэлдэ һайнаар бэлдэһэнһээ түл олоор абтадаг, гарза хоролтогүйгөөр ондо ородог гэжэ эдэ хонишод һайса мэдэнэ. Тиимэһээ малайнгаа хото хорёо дулаална, хохир бэлдэжэ дэбдинэ, бэлэдхэһэн тэжээлээ газаагаа зөөжэ асарна. Холимол тэжээлдэ аарса холижо худхаад хони, хурьгадта уулгахада ехэ туһатай байдаг гэжэ эдэ хонишод һайн мэдэнэ. Гадна витамин элбэгтэй ногоон шэлэһэ бэлдэжэ абадаг юм.

Хонишодой дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ, «Аймагай чемпион» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэгшэдэй дүй дүршэлтэй танилсаха зорилгоор байгша оной март һарада Хандакова Цыбденов хоёрой отарада аймагай хонишодой суглаан үнгэргэгдөө һэн. Тэндэ сугларагшад түрүү хонишодой хөөрөөе шагнахаһаа гадна, хотон соогуурнь ябажа, ажал хэрэгтэйнь танилсаһан юм. Тобир тарган, дорюун хурьгад хаалта соогоо тангаршаалдажа байгаа һэн. Хаа хаанагүй ариг сэбэр. Хурьгадта загаһанай тоһон, яһанай гурил үгтэдэг байба.

Түрүүшүүлэй отарада сугларһан аймагай хонишод малай бэлшээри зүбөөр хэрэглэхэ асуудалаар туһатай зүбшэл абаһан байна.

— Зунай үедэ хонидые шүүдэртэй ногоондо эртэлэн гаргажа адуулхада һайн байдаг. Шэмэтэй ногоондо адуулагдажа, хүсэ шадал ороһон хонидһоо дорюун хурьгад абтахаһаа гадна, нооһоншье ехээр абтадаг,— гэжэ «Коммунизм» колхозой түрүү хонишод суглаанда хабаадагшадта мэдээсэхэ зуураа, бэлшээри зүбөөр хэрэглэхэ асуудалда онсо анхарал хандуулһан юм.

— Хонидые тараап бэлшээхэдэ һайн байдаг. Юуб гэхэдэ, хонид таража бэлшэхэдээ, хойно урдаа оронгүй, гэшхэгдээгүй тунга ногоо эдидэг,— гэжэ тэдэнэр мэдүүлээ һэн.

Эрхим хонишод Софья Хандакова, Сырен-Доржо Цыбденов гэгшэдэй, мүн бусадшье шударгы малшадай оролдосотой бэрхээр ажаллаһанай ашаар «Коммунизм» колхоз жэлэй түрүүшын хахадай дүнгөөр аймаг соогоо хурьга абалгаараа шалгаржа, КПСС-эй райкомой, аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртэхэһөө гадна, аймагай түб Орлиг тосхондохи Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдээ. Энэ колхоз байгша ондо 100 эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 89,6 хурьга абаһан, гүрэндэ нооһо тушааха түсэбөө 122 процент дүүргэһэн байна.

Аймагай түрүү хонишод зуһаландаа гараһан сагһаа хойшо хонидоо һайн бэлшээридэ адуулжа, тэнхээ тамирыень улам дээшэлүүлхые оролдоно.

— Хэһэн ажалайнгаа түлөө һайн сэгнэлтэ абаад байхадаа бидэнэр саашадаашье улам шангаар ажаллахые, абаһан уялгаяа заатагүй дүүргэхые оролдохобди,— гэжэ түрүү хонишодой бүлын эзэн эхэнэр Софья Доржиевна мэдүүлнэ.

О. БАЛДАНОВА.
Ахын аймаг.

Улаан-Үдын аймагай «Искра» колхозой һаалишан А. А. Иванова энэ жэлэй долоон һара соо 2190 килограмм һү үнеэн бүриһөө һаажа, колхоз соогоо түрүү һуури эзэлбэ. Александра Ануфриевна саашадаа улам ехэ һү һаахын түлөө тэмсэжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һаалишан А. А. ИВАНОВА.

ТҮРҮҮШҮҮЛДЭ—АЛДАР СОЛО!

Агитплакадуул социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые олондо соносхохо хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэдэг. Тиимэ плакадай нэгые эндэ дурдая.

«КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлээ!» гэһэн ниитэ гаршаг доро үгтэһэн плакат соо иигэжэ хэлэгдэнэ: «Хандагатайн леспромхозой комплексно бригадын бригадир, Социалис Ажалай Герой Алексей Павлович Кудряшовһоо жэшээ абагты! Тэрэнэй бригада 1971 онһоо эхилжэ, 93,1 мянган кубометр модо бэлэдхээд, юһэдэхи табан жэлдэ дүүргэхээр абаһан социалис уялгануудаа 1974 оной апрелиин 23 болотор дүүргэһэн байна».

Социалис мүрысөөнэй түрүүшүүлдэ алдар соло! Энэ плакат ногоон шэрээр барлан хэблэгдэһэн, Кудряшовой нэрэ, обог улаан шэрээр барлагданхай. Тэрэ агитплакадай зүүн талада А. П. Кудряшовой фото-зураг үгтэһэн байна.

Ушар юуб гэхэдэ, КПСС-эй Загарайн райкомой пропаганда ба агитациин таһаг табан жэлэйнгээ түсэб дүүргэгшэдтэ зорюулан, агитплакадуудые хэблэн гаргадаг болонхой.

Үшөө удаадахи агитплакат дээрэ Шэнэ-Бэрээнэй заводой токарьнууд Л. И. Мазуровай, Н. И. Заиграевай фото-зурагууд үгтэнхэй. Тэдэнэр 9-дэхи табан жэлэйнгээ түсэб 2 жэл 8 һара соо дүүргэбэ.

Эрхирэгэй совхозой һаалиин фермын һаалишан Бутыдма Цыдыповна Дондукова юһэдэхи табан жэлэй туршада үнеэн бүриһөө 9050 литр һааха уялга абаһан байгаа. Тиигээд 3,5 жэл соо 8914 литр һү һаагаа.

«Һаалишад! Аймагай эрхим һаалишан Бутыдма Цыдыповна Дондуковаһаа жэшээ абагты. Ехээр һү һаахын түлөө тэмсэгты!» — гэжэ тус плакат һаалишадые уряална.

Тиихэдэ Шэнэ-Бэрээнэй заһабарилгын заводой слесарь-инструментальщик А. С. Набок, тус заводой гагнууршад Анатолий Калистратович Федотов, Ольга Николаевна Заиграева гэгшэд өөрынгөө табан жэлые 1973 оной августда дүүргэһэн байна.

Юһэдэхи табан жэлдэ дүүргэхээр абаһан социалис уялгануудаа дүүргэһэн Хандагатайн леспромхозой хүдэлмэришэд А. Х. Нагуманов, А. И. Баранов, Эрхирэгэй совхозой малшад С. С. Аксанова, М. Г. Банзаргашеева ба бусадта зорюулагдаһан агитплакадууд гаргагдаа.

С. ОЧИРОВ.

ХОНИШОДОЙ СУГЛАА[Н]

Аймагай хонишодой суглаан Хори тосхондо боложо үнгэрбэ. Суглаанда хабаадагшад 1974 оной хүдэлмэриин дүнгүүд тухай асуудал зүбшэн хэлсээ. Хориин, Дээдэ-Тайлсын, Хүрбын совхозуудай хонишод хурьга абалга, түлжүүлгээр һайн үрэ дүн туйлаа. Аймагай ажахынууд гүрэндэ нооһо тушааха жэлэйнгээ түсэб 107 процент дүүргэһэн байна. Эхэ хонидые харууһалдаг хонишодой 57 бригадын 16-ниинь 100 эхэ хонин бүхэнһөө зуу, зууһаа дээшэ хурьга түлжүүлһэн суутай болоо.

Гэхэ зуура хони үсхэбэрилгэдэ ушардаг дутуу дунданууд энэ суглаан дээрэ элирхэйлэгдээ. Тэдэниие саашадаа яажа усадхаха тушаа ехэ хөөрэлдөөн болоһон байна.

1974 ондо 100 эхэ хонин бүхэнһөө 120 хурьга түлжүүлһэн, хонин бүриһөө 3,4 килограмм нооһо хайшалжа абаһан Анаагай совхозой ахалагша хонишон Гал[...] шановна Доржиева, 10[0] хонин бүхэнһөө 111 [хурьга] түлжүүлһэн, толгой бүри[һөө] 3,9 килограмм шахуу [нооһо] хайшалжа абаһан, [хурьга] бүхэнөө 27 килограм[м] нүүртэй болгожо, [...] таһалһан Хориин [совхозой] ахалагша хонишон Кар[...] хаевич Танганов бол[он] табан нүхэдтэ «197[4] аймагай эрхим [хонишон]» гэһэн хүндэтэ нэрэ [олго]гоһон тухай үнэмшэ[лгэ] расхаалта бэлэгүүд ба[рюулагд]даа.

Түрүү олон хонишо[д] мэргэжэлтэдэй нэрэ аймагай «Шэнэ Үдэ» [...] Хүндэлэлэй самбарта [бэшэгдээ] һэн, тиихэтээ хамта КПСС-эй райкомой, [аймгүй]сэдкомой ба рай[...] Хүндэлэлэй грамота [...] расхаата бэлэгтэ, [...] байха юм.

С. ТУМ[...]

СОВЕТ ОРОН: ШЭНЭ ҺОНИН

„Алтан дүхэригэй“ шэмэг

СУЗДАЛЬ. (ТАСС-ай корр.). Ородой эртэ урдын соёлой уг баялигуудые тайлбарилан нэбтэрүүлхэ, искусствын ба барилгын дурасхаалта зүйлнүүдые зандань байлгаха, һэльбэн шэнэдхэхэ хэрэгтэ хотын ажалшадай туһа ехээр хүргэһэнэй түлөө, олоороо аяншалга дэлгэрүүлһэнэй түлөө, анхан тогтоогдоһоор 950 жэлэйнь ойтой дашарамдуулан. Суздаль хото СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнагдаа.

— Түүхэшэдэй, археологуудай, уран зураашадай, барилгашадай, архитекторнүүдэй ехэ отрядай хүдэлмэриин үндэр сэгнэлтэдэ хүртэпэнэйнь түлөө баярланабди. — гэжэ РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша, Суздалиин эртэ урдын дурасхаалта зүйлнүүдые сахин хадагалагшадай, һэльбэн шэнэдхэгшэдэй нэгэн А. Д. Варганов хэлэбэ. — Мүнөө Суздаль имагтал эртэ урдын хото бэшэ, харин «Россин алтан дүхэригтэхи» аяншалга хэдэг гоё һайхан газар болонхой.

Суздаль хото 950 жэлэйнгээ ойе һайндэрлэжэ байна. Эртэ урдын үйлсэнүүд, талмайнууд гоёон шэмэглэгдээ, уран һайханай, этиографическа коллективүүдэй ба мэдээжэ артистнуудай бэлиг шадабаряа харуулха талмайнууд түхеэрэгдээ. Мотельнүүд ба гостиницанууд, ород арадай эдеэ хоолой зүйлнүүдые бэлдэдэг ресторанууд айлшадые хүлеэн абаа. Владимиро-Суздальска түүхын-уран һайханай ба архитектурна музей-заповедник соо выставкэ нээгдэһэн байна.

Янкан уула худар доботолжо эхилээ

ТЫНДИНСКИЙ. (Амарай область). (ТАСС-ай корр.). БАМ — Тында гэжэ асаһалаагай барилга дээрэхи Янкан уулые сааталха харгы гаргагдажа эхилбэ. Шэрэм рельснүүдые ашаһан түрүүшын поезд БАМ станциһаа иишэ ерээ. «Бамстройпуть» управлениин заһабарилга хэхэ, һэргээн бодхоохо поездын коллектив урда тээнь бэлдэһэн газартаа рельснүүдые табижа эхилбэ.

Янкан — баригдажа байгаа замай эгээл үндэр газар. Хэдэн һарын турша соо эндэ бэлдэлгын ехэ хүдэлмэри хэгдээ. 76-дахи, 77-дохи километрнүүдтэ түмэр зам барихын тула 6 дабхар гэрэй шэнээн һуури табиһан байна. Орой дээрэхи газарыень хотойлгожо, 18 метр доошонь малтаад, налуунь таарууулһан байха юм. Саада таладань эршэтэ ажал бурьялба. 93-дахи, 97-дохи, 130-дахи километрнүүдтэ түмэр замай ехэ хүүргэнүүд баригдажа байна. 132 километр газарта түмэр зам бариха хүдэлмэриие барилгашад жэлэй һүүл болотор дүүргэхээр хараална. Эндэ Беленькая гэжэ станци, модо бэлэдхэдэг ехэ бүлэг предприятинууд баригдаха юм. Вокзал, 24 квартиратай байшан гэрнүүд, хамтын байранууд баригдаха.

Эдэбхитэйгээр хуряана

МИНСК. (ТАСС-ай корр.). Белоруссиин тариашад хоёрдохи миллион гектар дээрэһээ ургасаяа хуряажа эхилбэ. Уларилай таарамжагүй шэг байгаашье һаань, хүдөөгэй механизаторнууд хуряалгынгаа хүдэлмэри эмхитэй һайнаар ябуулна. Олсохи колхоз, совхозуудта слесарь-заһабарилагшад түхэрээн сүүдхын туршада ажаллан, машинануудаа найдамтайгаар хүдэлгэнэ. «Сельхозтехникын» районно нэгэдэлнүүдтэ эмхидхэгдэһэн штабууд ажахынуудтай холбоо барисаа тогтоожо, техническэ туһаламжын хэрэгтэй болоһон газарнуудта «летучкануудаа» эльгээнэ.

ТУРКМЕНИИН МИЛЛИОН ТОННО

АШХАБАД. (ТАСС-ай корр.). Нёдондо жэлэй ургасын нэгэ миллион тонно хлопогые Туркмениин хлопок сэбэрлэдэг промышленностиин предприятинууд сэбэрлэжэ дүүргээ. Тус һалбариин заводууд иимэ ехэ түүхэй эд түрүүшынхеэ сэбэрлэбэ.

Туркменидэ ургуулагдаһан бүхы хлопок хоёрдохи жэлээ нютагтаа болбосоруулагдан сэбэрлэгдэжэ байна.

Мүнөө республикын хлопок сэбэрлэдэг промышленностиин предприя[тинууд] 1974 оной ургасын [...] тушаажа абаха бэлдэ[...]жэ байна.

ТЯНЬ-ШАНИИН МРАМОР

АЛМА-АТА. (ТАСС-ай корр.). Тянь-Шань шадархи Екпендинскэ уурхайһаа түрүүшын сагаан мрамор абтаба. Энэ үнэтэ материалаар архитектурна бүлэг барилгануудай үбэр талань г[оё] шэмэглэгдэхэ. Екпен[динскэ] ашагта малтамал баригшадта, скуль[птор]нуудта ёһотойл [бэлэг] ша болоһон [...]. Элдэб янзын мрамор тоодо суута итальян [...] мраморнууд эндэһээ [...]

ТҮРҮҮШЫН ПРОДУКЦИ

ТБИЛИСИ. (ТАСС-ай корр.). Эндэхи трикотажна гурбадахи фабрикын гурбадугаар филиал Кварелиин районно түбтэ ашаглалгада оруулагдаад, түрүүшынгээ продукци үгэбэ. Энэнь РСФСР-эй ба Украиныи хото городуудай худалда[а]маанай эмхинүүдтэ [...] дээ.

Тус филиал хараа[лагдаһа]һан болзорһоо хоёр [...] урид ашаглалгада [орууга]даһан байна. Жэлдэ [...] миллион гадар хубса[һа] хэ юм. Энэ предприя[тиин ажал]шуулэй самса оёжо [...] хаар мэргэжэнхэй.

5000-дахи номертой

КОСТРОМА. (ТАСС-ай корр.). «Рабочий металлист» гэжэ заводой конвейерһээ «Э-10011Д» түхэлэй 5000-дахи экскаватор бүтээгдэн гаргагдаба. Гүрэнэй эрхим шанарай тэмдэгтэ хүртэһэн энэ машина газар малтадаг эгээл һайн машинануудай нэгэн болоно. [...]рэнь 1 кубометрэй [...]тай, хүдэлмэриин [...] ондоо түхеэрэлгэтэй[...]ниие һэлгэжэ байгаад [...] хүдэлмэри хэжэ шада[...]. Энэ жэлдэ эрхим ш[...] 1.200 экскаватор [...]дато бүтээгдэхэ. [...] турша соо тэдэнэй [...]ниинь болзорһоо урид [...]гал-Амарай түмэр за[м ба]рилгада эльгээгдэхэ.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советтэ, профсоюзуудай областной советтэ

УРАЛАН НАРИЖУУЛАГШАДАЙ, УХААЛАН ЗОХЁОГШОДОЙ МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮН ТУХАЙ

1974 оной түрүүшын хахад жэлэй туршада уралан наринжуулагшадай, ухаалан зохёогшодой социалис мүрысөөнэй дүн тухай материалнуудые хаража үзөөд, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет болон профсоюзуудай областной совет иигэжэ тогтоогоо:

Нэгэдэхи мүнгэн шан иимэ коллективүүдтэ барюулха:

Улаан-Үдын авиационно заводто (директорынь С. И. Исаев, ВОИР-ой соведэй түрүүлэгшэ Н. Т. Филонов) — 1500 түхэриг;

Улаан-Үдын «Востсибэлектромонтаж» гэжэ хабсаралгын управленидэ (директорынь Е. В. Коптелов, ВОИР-ой соведэй түрүүлэгшэ Н. П. Лоскутов) — 120 түхэриг.

Хоёрдохи мүнгэн шан:

«Электромашина» заводто (директорынь П. Н. Бурлов, ВОИР-ой соведэй түрүүлэгшэ Н. П. Пантелеев) — 150 түхэриг;

Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадта (директорынь Чепурин И. П., ВОИР-ой соведэй түрүүлэгшэ Н. Т. Демшин) — 350 түхэриг;

Улаан-Үдын ПОШ фабрикада (директорынь М. И. Кравцев, ВОИР-ой соведэй түрүүлэгшэ Е. С. Михеева) — 100 түхэриг;

Улаан-Үдын шубуунай фабрикада (директорынь К. И. Белых, ВОИР-ой соведэй түрүүлэгшэ П. М. Кошул) — 75 түхэриг;

Локомотив-вагон заһабарилгын заводто (начальнигынь А. С. Асеев, ВОИР-ой соведэй түрүүлэгшэ О. А. Кучук) — 550 түхэриг.

Гурбадахи мүнгэн шан:

Прибор-бүтээлгын заводто (директорынь Медведев Н. С., ВОИР-ой соведэй түрүүлэгшэ А. В. Иванов) — 275 түхэриг;

Буряадай геологическа управлениин түбэй лабораторидо (начальнигынь Э. Н. Гроссман, ВОИР-ой соведэй түрүүлэгшэ А. А. Бокарев) — 50 түхэриг;

Хандагатайн леспромхоздо (директорынь В. Д. Пронин, ВОИР-ой соведэй түрүүлэгшэ В. Н. Уткин) — 50 түхэриг;

Улаан-Үдын хоёрдохи автопредприятида (начальнигынь Ю. Н. Михайлов, ВОИР-ой соведэй түрүүлэгшэ Е. В. Товаров) — 50 түхэриг;

Буряадай барилгын управлениин наймадахи СМУ-да (начальнигынь А. А. Климов, ВОИР-ой соведэй түрүүлэгшэ А. М. Добрускин) — 50 түхэриг.

Коллективүүдтэ үгтэһэн шангай 70 процентһээ бага бэшыень уралан наринжуулагшадта, ухаалан зохёогшодто барюулха, бэшээрнь социалис мүрысөө эмхидхэгшэдые шагнаха.

МОНГОЛОЙ Арадай Республика, Аха дүүгэй дайшалхы, эбдэршэгүй совет-монгол хани барисаанай һүлдэ тэмдэг совет танк Улаан-Баатарта тусхай һуури дээрэ табигданхай. Хүшөө болоһон энэ танк хадаа МНР-эй ажалшадай суглуулһан мүнгөөр байгуулагдаа.

ТАСС-ай фотохронико.

ХҮГЖЭМ ТУХАЙ БОДОЛНУУД

...уряадай АССР-тэ мэргэ...лтэ хүгжэмэй хүгжэлтэ ...ар хэмжээндэ байна гээ...? Юрэнхы дээрэнь хэлэ...дэ, республикымнай Ком...зиторнуудай холбоондо ...урбэн гэшүүн нэмээ: хоёр ...мпозитор, хүгжэм шэнжэл...р хоёр хүн. Үндэһэн хүгжэ...й хүгжэлтэдэ буряад ком...зиторнуудай нэмэри яһала ...ии. Тоолохо болоо һаа, хэ...н арбаад бүтээл дурдажа ...ломоор. Тэрэ тоодо оперо ...лон баледүүд, симфоничес...а зохёолнууд, фильм болон ...жэлтэ тааруулан зохёоһон ...үгжэм болоно. Буряад ...дай хүгжэмдэ оркестрэй ...үсэдхэмөөр, хороор ...ан олоороо дуулахаар зо...ёоһон юумэнүүд олдохо.

...эргэжэлтэ буряад хүгжэ...й хүгжэлтын шэнэ шанар ...й хэлэхээр болоо гэжэ ...эглэлтэй. Жэшээнь, бу...ад хүгжэмэй зарим зохёол...уд республикаһаа гадуур, ...соо нютагуудта тарадаг, ...он зондо мэдээжэ болодог. ...ин Буряадай композитор...уд автономито аха дүү ...спубликануудта зохёохы ...алаараа туһалдаг юм. ...Батуевай «Чурумчуку» ...э яхад балет болон бусад ...хёолые һаная. Мүн баһа ...ряад хүгжэмшэдэй зарим ...зохёолнууд Бүхэсоюзна кон...урсуудай шанда хүртэдэг, ...иманиинь түбэй хэблэ...эр гаргагдажа, олоной ...дунда тарадаг гээшэ.

Мүнөө үеын буряад хүг...жэмэй хүгжэлтын гол шэг...нүүд ямар байнаб гэжэ ...раад үзөе. Эгээл шухала ...рониинь юун бэ гэхэдэ, ...мпозиторнууд **мүнөө сагай ...ээрэ хүдэлхэеэ оролдо...**, коммунизм байгуулжа ...аа совет хүнэй образые, ...нэй доторой байдалые ...жэмэй хүсөөр харуулхые ...доно. Гэбэшье түүхын ... али аман зохёолой мате...аар хүгжэм бэшэхэдээ...е, композиторнууд мүнөө ...тай холбохо аргаяа бэдэр...

...уб даа, мүнөө сагай бай...ые зураглан харуулхын ...а шэнэ онол арганууд ...тэй болодог ааб даа. ...дайнгаа хэдэн зуун жэл...абажа ябаһан **табан шу...а абяанай хүсөөр** (пента...ника) бүрилдэдэг байһан ...жэмэй ёһо гуримһаа ар...гүй, буряад композитор...д али бүхы аргаар тэрэ...ингээ үнгэ будагые үргэд...э гэжэ яһала оролдоно ...шэ. Тэрэ талаар залуу ...позиторнууд амжалтатай ...а. Теэд... «үбгэдшье» тэ...һээ таһарнагүйл даа.

...спублика соомнай тусхай ...ргэжэлгүй композитор...д бии. Илангаяа олоной ...адаг дуу эдэбхитэйгээр ...уулдаг юм. Хүн бүхэнэй ...г ондо ондоо юм аабза. ...ньше тэдэнэр юрэнхы нэ...дутагдалтай. Мэргэжэлэй ...ар бэлэдхэл муутай ...жэл абаһан бэшэ һэн ...оо тиимэ байгаа ёһо... Тиимэһээ тон гоё ...а олоод, тэрэнээ бүрил...лэн, хүгжэмэй далитай ...одоо ядалсана. Мэр...лтэй композиторнууд нүхэдтөө туһалха гэжэ оролдодог, һургаал заабари үгэдэг, жэл бүри хэблэгдэдэг согсолборинууд соо дуунуудыень оруулдаг, агаарай долгёор дамжуулжа, олоной дунда нэбтэрүүлдэг. Мэргэжэлгүй залуу авторнуудай саг үргэлжын һуралсал эмхидхэхэ хүсэл бии.

Республикын Композиторнуудай холбооной ажал ябуулга хадаа имагтал зохёохы ажалаар хизаарладаггүй, харин эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулдаг. Тодорхойлбол, байгша оной март һарада хоорой бүлгэмтэй хамта хоорой хүгжэмэй долоон хоног үнгэргөө. Мүн баһа хүгжэмтэ искусствые олоной дунда нэбтэрүүлхын тула ехэ юумэ хэдэг ааб даа: хүдөө нютагуудаар, аймагуудаар хүгжэмэй долоон гү, али арбан хоногууд үнгэргэгдэдэг, авторнуудай хабаадалгатайгаар концертнүүд болодог. Тиихэдэ зохёохы ажалда хабаатай бүхы коллективүүдтэй нягта холбоотойгоор хүдэлдэг гээшэ.

Тэдэ коллективүүдэймнай хэрэг ямар гээшэб? Буряадай оперо болон баледэй театр үнгэрһэн табан жэл соо хэдэн хүгжэмтэ зохёол найруулан табиһан байна. Тэрэ тоодо «Шуурган дундуур», «Гаянэ», «Раймонда», «Паяцы» гэхэ мэтын классическа зохёолнуудһаа гадна, үндэһэн хүгжэмэй бүтээлнүүд оролсоно: «Газарай хүбүүн» гэжэ балет, «Шэдитэ нюуса» гэжэ хүүгэдтэ зорюулһан оперо болон бусад. Гэбэшье театр бүришье олон зүжэг табижа, бидэнииие баясуулха аргатай байгаа.

Буряадай республикада хүгжэмэй концертнүүд яһала элбэг болоо. Оперно театрай дуушад, буряад арадай инструментын оркестр, камерна оркестр, хоорой коллективүүд ходо сценэ дээрэ гаража, шагнагшадые баясуулдаг болоо. Теэд хэды дахин хэлсэбэшье, мүнөө болотор Улаан-Үдэдэ симфоническа оркестр бии болгохо асуудал шиидхэгдээгүй. Симфоническа оркестр хадаа ямаршье городые шэмэглэдэг, соёл болбосоролой талаар нилээдгүй ехээр ургаһыень гэршэлдэг юм. Тиигээдшье энэмнай олон түмэниие гоё һайханда, хүгжэмдэ дурлуулха зэбсэг мүн гэжэ ойлгохо ёһотойбди.

Хүгжэмтэ концертнүүдэй элбэг болохо талаар Буряадай филармони горитой үүргэ бэелүүлдэг гээшэ. Тиихэдэ арадай уран бүтээлэй, уран һайханай бүлгэмэй байшангууд баһал ехэ юумэ хэдэг. Гэбэшье **ажаһуудалай хүгжэмэй** асуудал хүсэд шиидхэгдээгүй. Ажаһуудалай хүгжэм гээшэ юун бэ? Ресторанууд, кинотеатрнууд соо, хатарай талмай дээрэ хүн зониие сэнгүүлхэ үүргэтэй хүгжэм тухай хэлэгдэнэ. Теэд энэ талаар манда һайрхахаар юумэн хомор. Илангаяа аймагуудта элдэб эсын хүнүүд, хүнгэн олзо бэдэрээшэд тэрэ хүгжэмые гартаа абанги. Тэдэнэй хүгжэм гүйсэдхэлгын, наадаһанай шанар, шэлэдэг материалынь дундаһаа доошо шанартай байдаг. Тиимэ хүгжэмшэд олон түмэндэ, илангаяа залуушуулда яагаад һайн хүгжэмэй амта танюулхаб?

Хүдөөгэй олон клубуудта кино харуулхаһаа ондоо юумэн хэгдэнэгүй. Сценэ дээрэһээ хүгжэм наадаха хүнүүд байхагүй, харин миндаһан дээрэ бэшээтэй элдэб янзын дуун наярха.

Эдэ мэтын дутагдал зайсуулхын тула ехэ юумэн хэгдэхэ ёһотой. Клубуудта, уран һайханай бүлгэмэй концертнүүдтэ, кинотеатрнуудта хүгжэмшэд ошожо, шалгалта хэдэг. Мүн клубуудай, уран һайханай коллективүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэ туһаламжа үзүүлэгдэнэ. дуунуудай, хүгжэмтэ зохёолнуудай согсолборинууд хэблэгдэнэ.

Композиторнуудай холбоон республикын хүгжэмэй һургуулинуудта яһала туһалдаг. Юуб гэхэдэ, тиимэ һургуули дүүргэгшэд соёлой дайшалхы хүдэлмэрилэгшэд болохо ёһотой бшуу. П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищиие жэл бүри зуугаад хүн дүүргэжэ гарадаг, саашадаа бүришье олошорхо түсэбтэй.

Улаан-Үдэдэ хүүгэдэй хүгжэмэй **зургаан һургуули** хүдэлнэ. Республика доторнай бүхы дээрээ 44 тиимэ һургуули тоологдоно. Тэдэ һургуулинуудай багшанарай методическа зүблөөн ходо боложо байдаг. Мүн Новосибирскын консерватори тэдээндэ методическа туһаламжа үзүүлдэг. Гэхэтэй хамта, Улаан-Үдэдэ хүгжэмэй дээдэ һургуули нээхээр болоо гэжэ һанагдана. Юуб гэхэдэ, мүнөө байгша соёлой институт хадаа имагтал клубай хүдэлмэрилэгшэдые бэлэдэдэг шэглэлтэй ха юм.

Юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудта, хүүгэдэй саадуудта хүгжэмтэ-эстетическэ хүмүүжүүлгые һайжаруулха гээшэ тон шухала зорилго болоно. Энэ талаар дутагдал захагүй олон. Имагтал Улаан-Үдын 42-дохи һургуулида «дууладаг» самбартай хүгжэмэй тусхай класс бии болгогдонхой. Дүршэлтэй багша В. И. Хижняков хүгжэмэй, дуунай хэшээл хэдэг.

Бүхэроссин хоорой бүлгэмэй республиканска таһаг 12 мянган гэшүүдые нэгэдүүлнэ. Эхин 400 шахуу эмхи, хоорой зуугаад коллектив тэрэнэй мэдэлдэ ородог. Улаан-Үдэдэ, республикын аймагуудта дуунай һайндэрнүүд, хоорой уран һайханай бүлгэмэй харалганууд саг үргэлжэ болодог болоо.

Хүгжэмдэ хабаатай асуудал олон ааб даа. Би тус статья соогоо зарим тэды асуудал тушаа тогтохо гэһэн байгааб.

О. КУНИЦЫН,
хүгжэм шэнжэлэгшэ.

ШТУРМАН Петр Жапович Иванов Улаан-Үдын авиапредприятиин летчик, вертолетчигуудай дунда эрхим хүдэлмэрилэгшэ гэжэ суурхадаг. Тэрэ мүнөө 5000 час агаарта ниидэһэн байна. Нүхэр Иванов баян дүршэлдөө залуушуулые һургажа ябадаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: штурман П. Ж. Иванов.

А. СУЛТАНОВАЙ фото.

НОМООР ҺАЙНААР ХАНГАЯ

Республика доторнай библиотекэнүүдэй хүдэлмэриие улам һайжаруулха талаар горитойхон хүдэлмэри ябуулагдажа байна. Ажалшадые номоор хангаха, тэдэниие коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ библиотекэнүүдэй үүргэ угаа ехэ.

Кабанскын аймагай библиотекэ эрхим хүдэлмэреэрээ республика дотороо түрүүшүүлэй нэгэн юм. Библиотекэнүүд хоорондын социалис мүрысөөндэ илан гараһан энэ библиотекэдэ БурАССР-эй культурын министерствын, соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой дамжуулгын Улаан туг барюулагданхай.

Ажал хүдэлмэридөө эрилтэ ехэтэйгээр хандадаг, эбтэй эетэй коллектив эндэ хүдэлмэрилдэг. Библиотекын хүдэлмэрилэгшэд хүдөөгэй библиотекэнүүдтэ саг үргэлжэ методическа болон бусад туһаламжа үзүүлжэ байдаг заншалтай юм.

Библиотекынгээ ажал хүдэлмэри тухай хөөрэжэ үгэхыень Кабанскын аймагай библиотекын абонементын таһагые даагша **Галина Ильинична Малыгинае** гуйбабди.

— Библиотекынтнай жаса хэды шэнээн гээшэб? Хүдөө ажахын темээр номууд олон гү?

— Библиотекэдэмнай 26 мянган ном тоологдоно. Горитойхон хубинь хүдөө ажахын номууд юм. Мүнөө бибколлекторһоо шэнэ номууд захигдажа асарагдахадаа, яһала ехэ хубинь хүдөө ажахын номууд болодог. Тиихэдэ аймаг дотор байгаа хүдөөгэй библиотекэнүүдэй фондиууд шалган харагдажа байна. Үни холын сагта хэблэгдэһэн, һонирхолгүй болоһон, мэдээсэлнүүдынь хуушарһан номуудые илган абажа, библиотекын жаса сэбэрлэхэ хүдэлмэри ябуулагдажа байна. Энэ хүдэлмэри хадаа нэгэдхэмэл гуримаар ажаллаха, нэгэ түбтэй, нэгэ жасатай бололгодо бэлдэлгэ болоно.

— Хүдөө ажахын номуудые ажалшадта олоор уншуулха талаар ямар хүдэлмэри ябуулагданаб?

Шэнэ номуудай бии болохотой сасуу бидэнэр тусхай тайлбаринуудые бэлдээд, аймагай хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ эльгээнэбди. Мүн үнинэй хүлеэжэ байһан мэргэжэлтэдтэ телефоноор дуулгадагбди. Тиихэдэ аймагай газетэдэ саг үргэлжэ шэнэ номууд тухай мэдээсэлнүүд толилогдодог. Хүдөө ажахын номуудые ажалшадай дунда дэлгэрүүлхэ хүдэлмэридөө библиобус үргэнөөр хэрэглэнэбди. Ажахынуудай ахамад мэргэжэлтэдтэй нягта холбоотойгоор ажаллаха хэрэгтэй. Хүдөө ажахын шэнэ номууд тухай мэдээсэлнүүд саг үргэлжэ тэдэнэртэ дуулгагдажа байдаг. Тиихэдэ «Сельхозтехника» нэгэдэлэй байшан соо шэнэ номуудые харуулһан стенд ходо эмхидхэгдэнэ. Манай хүдэлмэрилэгшэд тэндэхи номуудые һэлгэжэ байдаг гээшэ.

— Уншагшадай конференцинүүд тухай хөөрэжэ үгыт.

— Энэ хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулагдажа байдаг. Тон һаяын жэшээ дурдабал, Каргеновска һүнэй фермын һаалишадай дунда шэнэ ном зүбшэн хэлсэлгэ болоо. Уран зохёолшо В. Ивановой «Вечный зов» номой зүбшэлгэдэ уншагшад эдэбхитэйгээр хабаадаа. Эндэхи һаалишадта манай хүдэлмэрилэгшэд саг үргэлжэ айлшалжа байдаг. Тэдэнэр шэнэ номууд тухай товшохон мэдээсэл хэдэг байха юм. Иигэжэ һаалишад ном абахадаа энэ номни юун тухайб гэжэ асуужа байдаггүй, харин мэдээсэл уншаад, һайшааһан номоо эрижэ гү, али захижа абадаг юм. Библиобусай тусхай графигай ёһоор һарадаа нэгэ удаа энэ фермэ ерэжэ, 30 шэнэ ном асаржа үгэдэг заншалтай.

— Библиотекэ хоорондын абонемент хэр зэргэ хэрэглэгдэнэб?

— 1968 онһоо хойшо библиотекэ хоорондын абонемент хэрэглэнэбди. Түрүүшээр номууд үсөөнөөр асаруулагдадаг байһан һаа, мүнөө үедэ жэлдээ 500—600 ном асаруулнабди. Илангаяа мэргэжэлтэдтэ хэрэгтэй номууд олоор асаруулагдана.

ЭСЭГЭНЭРЭЙНГЭЭ АЛДАР ГАБЬЯАЕ ХҮНДЭЛНЭ

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Халхын-Голдо япон милитаристнуудай һамна бута сохигдоһоор 35 жэлэй ойдо зорюулагдажа, революционно ба дайшалхы алдар солын нютагуудаар совет, монгол залуушуулай хэһэн интернациональна аяншалгада хабаадагшад автомашинануудаар 2,5 мянган километр гаталһан байна.

Аха дүү ороной барилганууд дээрэ хүдэлдэг 200 гаран ревсомол, комсомол, мүн дайнай геройнууд, ветеранууд эсэгэнэрэйнгээ алдар габьяа гаргаһан Халхын-Голдо ошожо, энэ хизаартай танилсаа.

МНР-эй сүлөөтэ, бэеэ дааһан байдалые хамгаалан, япон булимтарагшадтай баатарлигаар тэмсэһэн эсэгэнэрэйнгээ баатаршалгые ёһолон хүндэлжэ, совет ба монгол сэрэгшэдэй хүшөөнүүдэй дэргэдэ венокуудые табиба.

Энэ үдэртэ зорюулагдажа, совет, монгол залуушуулай слёт «Халхын гол» гэжэ госхозой түбтэ болоо.

СССР-эй ОЙ МОДОНОЙ АТЛАС

Манай ороной газар дайдын хахадһаа ехые — 1,2 миллиард гектарые — ой модон эзэлдэг. Эндэ мянга табан зуун түхэл янзын элдэб модод, бургааһа һөөгүүд бии юм. Энэмнай дэлхэй дээрэхи бүхы ой модоной гурбанай нэгэ хубинь болоно. «СССР-эй ой модоной атлас» «Союзгипролесхозой» институтда түрүүшынхеэ зохёогдоо. Иимэ атлас тухай институдай директор, хүдөө ажахын эрдэмэй доктор **Владимир Трофимович НИКОЛЕНКО** АПН-эй гуйлтаар хөөрэхэнь.

— Модон гээшэ эртэ урдаһаа хойшо гол шухала барилгын материал, түлишэ болодог байгаа. Мүнөө хэмжээлэшэгүй ехээр хэрэглэгдэдэг болонхой. Модоор 30.000 янзын эдлэл хэрэгсэлнүүд бүтээгдэнэ. Тэрэниие ашагтай туһатайгаар, тааруугаар хэрэглэхэ, хамгаалха, һэргээхэ гээшэ угаа шухала зорилго болоно.

Ороной Европодохи хубида, тэрэ тоодо Ураалда, ашаглажа боломоор ойн табанай нэгэ хубинь лэ үлөө гэжэ атлас соохи ой модондо хабаатай картаһаа харагдана. СССР дотор бэлэдхэгдэдэг модоной гурбанай хоёр хуби шахууе эндэ байдаг. Тиимэһээ ой модоной промышленность һүүлэй жэлнүүдтэ Зүүн Сибириин, Алас-Дурнын районуудаар гол болгон хүгжөөгдөө. СССР-эй Европодохи хубида ой модо үргэнөөр һэргээхэ арга олгоо.

Белорусси, Украина, Молдави болон Дунда Азиин республиканууддахи ой модоной хэмжээн зуун жэлэй эхинэйхиһээ һураггүй ехэ болонхой. Воронежско, Тамбовско, Тульска болон Россин бусад областьнуудай хэдэн мянгаад гектарта модон шэнээр таригдаа.

Ой модо шэнжэлдэг байһан элитэ ехэ эрдэмтэ А. Рудзский иигэжэ бэшээ бэлэй: «Поли соогуур модод зурылдан ургаха, ой соогуур поли нэмжыхэ». Россида поли хамгаалха модоые тарилга үнгэрэгшэ зуун жэлдэ эхилһэн юм, гэбэшье энэ хэрэг Совет засагай тогтоһоор ёһотойл һайнаар эрхилэгдэдэг болоо.

Поли хамгаалха ой модон мүнөө хоёр миллион гектарта таригданхай. «Ой модон гээшэмнай тарая талхантай адли юм» гэһэн үгэнүүд арадай дунда дэмы дэлгэрээгүй байха. Тиимэл ушарһаа ой модон полинуудые хүбхай хуурай һалхинһаа хамгаалдаг, һайрамай ба бороогой уһа баридаг. Амитанай эмидаралда шуһанай дүүргэдэгһээ дутуугүй үүргэ модод элдэб ургамалнуудые һалбаралгада дүүргэдэг гэжэ эрдэмтэд батална. Поли хамгаалхын тула таригдаһан зурууд модод жэлдээ хоёр хахад миллиард пууд ороһо тарая нэмэжэ абаха арга олгохо гэжэ тодорхойлогдоһон байна юм. Юһэдэхи табан жэлдэ колхоз, совхозуудай полинуудые хамгаалха зурууд модод үшөө 380 мянган гектарта таригдаха. Шэнэ зурууд мододой таригдаха нютагууд атлас соо тэмдэглэгдэнхэй. Ороной олон географическа районуудта зорюулагдаһан чертёжнууд, технологическа картанууд бэлдэгдэнхэй.

Ой модо бүри ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэлгэ ехэ удха шанартай гэжэ СССР-тэ тоолоно. Мүнөөнэй табан жэлдэ миллион үлүүтэй гектар ойн намаг налхиие хатаахада хэдэн олон миллион кубометр модон нэмэжэ абтаха.

Модоые түрэл түрэлөөрнь һэлбэн шэнэдхэхэ хүдэлмэри түргэнөөр эрхилэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, Ураалай урдуурхи шэнэһэн ороной Европодохи хубида ехээр ургуулагдажа байна.

Модые «хүнэй ногоон хани» гэжэ халтад гэхэдээ нэрлэдэг. Юундэб гэхэдэ, модод агаарые кислородоор баяжуулдаг, абяа шэмээ буруулдаг, бүгшэм халуунһаа, тооһонһоо сарадаг бшуу. СССР-эй городуудта таригдаһан мододой тусхай карта атлас соо бии. Энэнь городуудтахи, тэрэ шадарай ой модон тухай хөөрэнэ. Сэсэглиг модоной паркнууд ехэ удха шанартайда тоологдодог. Иимэ паркнууд Эстонидо, Латвида, Армениин Севан нуур шадар таригдажа эхилээ. Владивосток шадар эмхидхэгдэхэ паркын проект зохёогдожо байнхай. Энэнь 20 мянган гектар ойн талмайе эзэлхэ юм.

(АПН).

ПРИБАЛТИКЫН ГАЗАР ДЭЭРЭ ХАРУУЛАГДАҺАН БААТАР ГАБЬЯА

...итвын, Латвиин болон ...ниин арад зон фашис ...имтарагшадай хара һабар ...о гурбан жэлһээ үлүү саг ... байһан юм. Гигле...юхосууд үзэгдөө дуул...гүй ехээр юумыень һан...а, үгы хээ, национальна ...итань айхабтар ехэ хо...л ушаруулаа.

...дэ бүгэдынгөө тү...зэмэеэ амаса... саг ерэбэ: түгэс доб...лгоо үргэлжэлүүлэн, ...т Арми 1944 оной на...Прибалтикын республи...удай бүхы газар дайдые ...с булимтарагшадай ха...барһаа сүлөөлбэ. Эндэ ...һон дайн байлдаанууудта ...вер» гэжэ Гитлерэй бү...арминуудые хяа һамна ...һон байна. Энэ бүридэл...ороно ябаһан 59 диви... 26-ниинь үй бута со...лһон, гурбаниинь үнэлһэн ...рог болоторoo үльти за...үрэһэн байна. Энэ бүлэг ...эдэй гол хүсэн боло... 33 шахуу дивизи Курлян... таһаржа үлэшоо, гур...нь Клайпедэдэ хүрэз...жэ үлөө бэлэй.

...ибалтикын республика...дые сүлөөлхын түлөө ...эл 1944 оной июль һа... октябрь болотор үр...лөө бэлэй. Эдэ байл...нуудай түрүүшын шагада ...ль — август һаранууд... 3-дахи Белорусска, 1-дэ... Прибалтийска фронтнуу... сэрэгшэдэй Белорусси ... хэһэн добтолгонуудай үедэ Прибалтикые сүлөөлгэ эхилһэн юм. Эдэ дайн байлдаануудай хоёрдохи шатадахи тулалдаануудай үедэ — сентябрь—октябрь һаранууудта Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эгээл ехэ байлдаануудай нэгэн болоһон юм. Энээнэй эсэстэ Эстони, Латви болон Литвагай республиканууд немецко-фашистска булимтарагшадһаа сүм сүлөөлэгдэһэн байгаа.

Прибалтикые хамгаалхын тулада Гитлер «Север» гэжэ бүлэг арминуудта, мүн «Центр» гэжэ бүлэг арминуудай хэдэ хэдэн дивизинүүдтэ даалгаһан байгаа. Олон нуур болон ой модото намагтай газарта бата бэхи бүхэлэлгэ хэжэ, гитлеровецүүд энэ газарые хамгаалха гэһэн юм. 700 мянга гаран хүн, 1.216 танк болон добтолгын зэбсэгүүд, 7 мянган буу болон миномёдууд, 400 шахуу сэрэгэй самолёдууд эдэ бүлэг сэрэгшэдэй мэдэлдэ байба.

Энэ бүлэг сэрэгшэдые үй бута сохижо үгы хээд, Прибалтикын республикануудай арадуудые сүм сүлөөлхэ зорилго Ленинградска, 1, 2, 3-дахи Прибалтийска фронтнуудай сэрэгшэдэй үмэнэ Верховно Главнокомандованиин Ставка табиһан байгаа. 900 мянган хүн, 17.480 буу болон миномёдууд, гурбан мянга гаран танк болон артиллериин самоходно (САУ) түхеэрэлгэ, 2.640 сэрэгэй самолёт эдээнэй бүридэлдэ ороо һэн. Энээнһээ гадна Балтиин далайн флот болон холуур ниидэдэг авиаци эдэ тулалдаануудта хабаадалсаа һэн.

Сентябриин 14-дэ түгэс хүсэтэ артиллериин буудалгаар, авиационно бомбонуудай тэһэрэлгээр Прибалтийска гурбан фронтын Ригэ тээшэ шэглэһэн добтолгын эхилһые соносхоо бэлэй. Энээнһээ гурбан хоног хойто тээнь, сентябриин 17-до Ленинградска фронтын сэрэгшэд Таллин тээшэ һүртэ добтолгоёо эхилээ һэн. Бүхы участогуудта хатуу шанга тулалдаан эхилээ бэлэй.

1-дэхи Прибалтийска фронтын сэрэгшэд дайсанай үсэд шанга эсэргүүсэлтэ, һөөргэдэһэн добтолгонуудые дабажа, түрүүшын гурбан үдэрэй туршада 50 километр газарта урагшаа дабшаһан юм. «Север» гэжэ арминуудай гол шухала хүсэнүүдынь таһалагдажа, хүреэлэгдэхэ аюулда оробо. 2-дохи, 3-дахи Прибалтийска фронтнуудай сэрэгшэд дайсанай бэхилэлгые таһалжа ороод, «Север» гэжэ арминуудай бүлэгүүдые олон тээшэнь асатуулжа таһалха аюулда хүргэбэ. «Север» гэжэ арминуудай бүлэгые командалагша генерал-полковник Шернер Прибалтикадахи аюултай байдал хаража үзөөд, Прибалтийска бүлэглэлые Зүүн Прусси худар сухарюулжа оруулха захиралта үгэхыень Гитлерэй Ставкада гуйлтатайгаар хандаба. «Эндэһээ гаража ошохо арга боломжо мүнөө дээрээл байна даа, — гэжэ энэ командалагша гуйгаа һэн. — ...Хэрбээ оронуудай Тарту шадар добтолоо гээшэ һаань, бидэнэршье таһалагдажа хүреэлэгдэхэбди». Энэ үедэ Ленинградска фронтын сэрэгшэд дайсанай зорилго таагаад, Тарту шадархи районһоо Таллин тээшэ эрид шанга добтолгоёо эхилэлэй. Совет Армиин соединенинүүдтэй хамта 8-дахи Эстонско стрелково корпусой сэрэгшэд түрэл дайдаяа сүлөөлхын түлөө шэн габьяатайгаар тэмсэжэ орос һэн. Сентябриин 22-то Эстониин түб хото, Балтиин далайдахи далайн сэрэгэй шухала бааза болохо Таллин город сүлөөлэгдөө һэн.

Ригэ шадарай ойтой намагтай, болдогтой ялхитай газарта — ехээр бүхэлһэн бэхилэлгэнүүдтэй, дайсанай сэрэгэй хүсэнэй суглуулагдажа, зангидагдаад байһан иимэ эрхэ байдалай тохёолдоод байхада, эндэ эхилһэн дайн байлдаан унжагайржа, ехэ гээлтэ хоролтодо орожо болохо байгаа юм. Добтолгонуудай дабшасын аалидаха болоо һаань, гитлеровецүүд далайн эрьеэр Зүүн Прусси худар арилха аргатай болохо байгаа. Ушар иимэһээ Ригэ шадар байһан 1-дэхи Прибалтийска фронтын гол шухала хүсэнүүдые нюусаар аад, тон түргэнөөр Шауляйн район руу абаашаха гэһэн шиидхэбэри Верховно Главнокомандованиин Ставка сентябриин 24-дэ абаһан юм. Тэндэһээ 3-дахи Белорусска фронттой хамта Мемель тээшэ гэнтэ добтолго хэжэ сохёод, Балтиин далай руу нэбтэржэ гараха, тиигэжэ гитлеровскэ бүлэг сэрэгые Зүүн Пруссидань хааха гэһэн юм.

Зургаан сүүдхын туршада 80-һаа 240 километр хүрэтэр һунаһан газарта дүрбэн арми, тэрэ тоодо нэгэ танкова арми, хоёр тусхайта танкова корпус, нэгэ механизированнэ корпус нюусаар хаягдаһан байгаа. Богонёор хэлэхэдэ, газараа урилалганда 500 мянга шахуу сэрэгшэд, 9.300 буу, миномёдууд, 1.340 танк ба артиллери хабаадаа һэн. Иимэ богонихон саг соо дайсанда мэдэгдэнгүйгөөр газараа һэлгэһэн ябадал хадаа совет командованиин тон бэрхэ байһые, сэрэгшэдэй һайн бэлэдхэлтэй, үндэр дээдэ журамтай байһые гэршэлбэ бшуу.

Октябриин 5-най үглөөгүүр 1-дэхи Прибалтийска фронтын сэрэгшэд Шауляйн районһоо Мемель тээшэ шэлүүлэн гэнтэ добтолжо оробо. Таба хоноод байхада, Мемельһээ хойгуур Палангын районда эдэнэр далайн эрье руу гаража, дайсанай бүлэг сэрэгшэдэй Германи худар ошоһон газар дээгүүрхи харгы хааһан байна. Литвагай ССР булимтарагшадай һабарһаа бүрин сүлөөлэгдөө һэн.

Эдэ дайн байлдаанууудта 16-дахи Литовско стрелково дивизи хабаадалсаа һэн. Энэ дивизиин солдадууд болон офицернүүд 1942 оной зунай хүшэр хүндэ дайн байлдаанууудта хабаадалсаа һэн, Курск шадархи ехэ тулалдаанда, Белоруссида эдэнэр шэн габьяатаар тэмсээ. Эндэ Мемель тээшэ хэгдэһэн добтолгодо литовско дивизи мүн лэ шалгарһан байна. Улаан Тугай орден энэ дивизидэ, олон солдат болон офицернүүдтэ правительствын үндэр дээрэ орден хайранууд барюулагдаа. Гитлеровецүүдэй һөөргэдэһэн хэдэ хэдэн добтолгые мэргэнээр буудажа сухарюулһан, гурбан танк болон бронетранспортёо үгы хэһэн ефрейтор Г. С. Ушполисто Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоо һэн.

Мемель тээшэ хэгдэһэн добтолгын илалта хэрэглэн, 2-дохи ба 3-дахи Прибалтийска фронтнуудай соединенинүүд октябриин 6-да добтолгоёо һэргээжэ, октябриин 15-да Латвиин ниислэл хото Ригэ сүлөөлөө. Энэ баяртай үйлэ хэрэгтэ зорюулагдаһан митингдэ Ригын 100 мянга шахуу хүн сугларaa бэлэй. Сүлөөлэгшэд - сэрэгшэдые магтан соло дуудаха зуураа, эдэнэр 130-дахи латышска корпусой сэрэгшэд болон командирнуудые илангаяа ехээр амаршалһан байна. Тус корпусой тугта Суворовой орден яларна, тиихэдэ солдадууд болон офицернүүдэй үбсүүндэ гүрэнэй олон шан, хайранууд харагдана. Эдэ орденууд латыш сэрэгшэдэй дайшалхы хэрэгүүд тухай, фашизмда эсэргүү тэмсэлдэ тэдэнэй баатарлиг габьяае гэршэлнэ.

Прибалтикын республикануудай партизанууд болон нюуса байдалда хүдэлһэн хүнүүд Совет Армида эдэбхитэйгээр туһалдаг байгаа: Литвада партизанай 67 отряд, Латвида — гурбан бригада, дүрбэн отряд хүдэлдэг бэлэй. О. П. Ошкалысай команда доро ябаһан 3-дахи партизанай отряд 4-дэхи габшагай армида тагнуулшад болон газаршадые эльгээдэг байгаа. Дайсанай ябуулта тухай, хараа бодол тухайнь партизанууд тон шухала мэдээнүүдые армиин штабта асардаг байба. Партизанай бусад отрядууд тагнуул хэдэг, немецүүдтэ добтолдог, түмэр харгын станцинууд болон хүүргэнүүдые тэһэлдэг, дайсанай эшелонуудые унагаадаг бэлэй. Олон партизанууд 130-дахи латыш стрелково корпусто, мүн Совет Армида оролсожо, дайсадтай тэмсэлээ үргэлжэлүүлээ һэн.

1944 оной намар Прибалтикада совет сэрэгшэдэй туйлаһан илалта хадаа сэрэгэй болон политическэ ехэ удха шанартай байһан юм. Эстони, Латви, Литва совет республиканууд бүлэдэ дахин орожо, тэдэнэй арад зониинь фашис булимтарагшадай һабарһаа мултарба.

Зүүн Прусси болон Польшо тээшэ добтолжо ябаһан совет сэрэгшэдэй хажуу талаһаань сохилто хэхэ тон шухала газараа дайсан алдаба гээшэ. Иигээд байхадаа Совет Арми Прибалтикаһаа Зүүн Пруссида сохилто хэхэ аргатай болобо. Монзундска аралнуудые, далай шадарай городууд болон портнуудые сүлөөлхэдөө, совет флодой Балтиин далайгаар дайшалхы ябуулгаяа саашань үргэлжэлүүлхэ таатай эрхэ байдал бии болобо.

Прибалтикын республикануудые сүлөөлжэ, Совет Арми совет газар дайда дээрэһээ немец булимтарагшадые сүм намнажа гаргаха хэрэг дүүргэнтэбэ. Иигээд байхадаа, фашис Германида сэхэ добтолго хэхэ үргэн ехэ арга боломжонууд нээгдэлэй.

Леонид КОЗЛОВ,
полковник, түүхын эрдэмэй кандидат.
(АПН).

Уласхоорондын шэнжэлэл

НАТО-гай БҮЛЭГЛЭЛ СОШОРДОЛДО ОРОНХОЙ

Баруун оронуудай хэблэлэй мүнөө сэхэ мэдэрдэг болоhоной ёhоор, НАТО-гай зарим бүлэгүүдэй дэмжэлгэ ба тухиралгаар үүдхэгдэhэн Кипртэхи зүришэлдөөн энэ бүлэглэлдэшье хэдэ хэдэн хойшолонгуудтай байшоо. Иимэ юумэ болохо гэжэ НАТО-гай удамаршад hанаагүй байгаа ха.

Энэ зүришэлдөөн түбхын түрүүн ямар юумэндэ хүргөөб гэхэдэ, НАТО-гай эгээн бата түшэг тулгууринуудай нэгэн гэжэ тоологдодог байhан Грецидэхи сэрэгэй засаг hандаран унаа. Кипрэй хуулита правительствые унагааха, бэеэ даahан гүрэн Кипрые усадхаха гол үүргэ түрүүшээр Грециин засагаархидта даалгагдаhан байгаа. Кипртэхи хёморооной талаар НАТО-гай баримталдаг хорото хархис, хоёр нюуртай политикада дураа гутаhан олониитын эрилтын нүлөөн доро Греци тус пактын бүлэглэлэй сэрэгэй эмхиhээ гаргаха гэжэ Грециин шэнэ правительство шиидэhэн байна.

Иимэ эрьесын НАТО-гай удамаршадые ехээр сошордоohониинь элитэ. Грециин гараhанhаа уламжалан, энэ бүлэглэл олохон тоото зэбсэгтэ хүсэнүүдэй (250 мянга гаран хүнөө), мүн Грециин газар дээрэ байhан шухала баазануудаа алдаа. Тииhэнтэйнь дашарамдуулан, баруун оронуудай хэблэл иигэжэ шаналан мэдэрнэ: нефтеэр тон баян Дүтын Зүүн зүгтэ ойрохон байдаг Дундада далайн зүүн хубиин стратегическэ шухала районд, НАТО-гай зүүн-урдахи флангда горитой хооhон зай бии болобо. НАТО-до хабаатай тэдэл оронууд эндэхи нефтиин хойноhоо шунан шармайдаг шуу.

Тиимэhээ НАТО-гай удамарша бүлэгүүд али болохо арга бэдэрнэ. Нэгэ талаhаа, НАТО-гай гэшүүн — Англиин хабаадалгатайгаар гурбан талын хэлсээндэ оролсохыень, эндэхи олтирогые, үнэндөө, таhалан хубаажа, НАТО-гай бааза болгон хэрэглэхэ ябадал хүнгэдхэхөөр Кипрэй асуудал шиидхэхэ зүбшөөл үгэхыень Греци ба Турцине үгэдөө оруулха гэжэ тэдэ бүлэгүүд оролдоно. Нүгөө талаhаа, энэ райондохи өөhэдын баазанууд болгохо газар дайдые Грециин орондо олохо ябуулга хэнэ.

Тусхайлан хэлэбэл, Португалидахи апрелиин революциин hүүлээр Европын бүхы урда хубидахи байдалайнгаа түлөө ехээр hанаата болоhо байhан НАТО-гай тэдэ удамаршад Италиин урда зүг тээшэ анхаралаа хандуулна. Хойто-Атлантиин бүлэглэлэй нэмэлтэ баазанууд ба сэрэгүүдые газар дайда дээрээ байлгахыень Италиие баадхана аа гү гэжэ тэндэхи олониитэ ехээр hанаата болоhхой.

Израилиин засаг баригшад тохёолдоhон оршон байдалые hамбаашалха гэжэ оролдоно. Грециhээ зайсуулагдажа магад баазануудай орондо Израилиин портнуудта шэнэ баазануудые эмхидхэхэ арга США-гай зургаадахи флодто олгохоор бэлэн байhан тухай «хуулита бэшэ» дурадхалнууд Израилиин хэблэлээр, политическэ мэдээжэ ажал ябуулагшадаар дамжуулан оруулагдаад байна. Зургаадугаар флот Дундада далайдахи НАТО-гай гол ударна хүсэн байhан туладань, Израилиин энэ дурадхал НАТО худар арынь үүдээр шурган орохо гэhэн hэдэлгэ болоно.

НАТО-гай эдэ харата аашанууд Дундада далайн оронуудай олониитын дунда хуулита сошордол үүсхэнэ. Эдэнэр энэ райондохи шахардуу байдал hүжэргэхэ байhан ябадалые болюулха, тиимэ түгшүүрилэй гол шалтагаануудай нэгые — Кипртэхи зүришэлдөө усадхаха эрилтэ табина. Бэеэ даahан, нэгэдэмэл, сүлөөтэ гүрэн байhан Кипрые hэргээхэ, энэ республикын дотоодын хэрэгүүдтэ гадаадаhаа хамааралгые болюулха, өөрынгөө хуби заяае өөрөө шиидхэхэ арга киприот арадта олгохын тула гадаадын сэрэгүүдые Кипрhээ гаргуулха гэhэн гол удхатай, Кипрэй асуудалаар Советскэ Союзай баримталдаг залан сэхэ, зүб зүйтэй хараа бодолые эндэхи оронуудай олониитэ үндэрөөр сэгнэнэ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй Варшавада үгэ хэлэхэдээ оруулhан дурадхал ядерна зэбсэгүүдтэй бүхы совет ба американ корабльнуудые, уhан доогуур ябадаг онгосонуудые Дундада далайhаа гаргаха тухай Советскэ Союзай дурадхал мүнөөнэй оршон байдалда онсо удха шанартай байна.

БЭЕЭ ДААҺАН БАЙДАЛАЙ ТУЯА ГВИНЕЙ-БИСАУ ДЭЭГҮҮР ТУНАНА

Таби шахуу жэлэй колониальна богоолшолго Гвиней-Бисауда усадхагдажа эхилбэ. Африкын энэ ороной бэеэ даahан байдалтай бололгые мэдэрhэн тухайдаа Португалиин шэнэ правительство соносхоо. Энэнь Африкын оронуудай национальна сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй ехэ илалта болоно.

«Манай арад 11 жэлэй туршада туналдаhан хүшэр бэрхэтэй тэмсэлэй ашаар бэеэ даahан байдалтай болохо эрхэ туйлаа. Энэ — илалтамнай мүн лэ Африкын бүхы арадуудай, Португалиин арадай, дэлхэйн колониальна дарлалтада эсэргүү дэлхэйн бүхы хүсэнүүдэй илалта болоно», — гэжэ Гвиней-Бисаугай Республикын Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Луис Кабрал мэдүүлэз.

Арад зондо харша хуули засагай уналга, байгша оной апрельдэ Португалида болоhон хубилалтанууд Португалиин Африкадахи колонинуудай арадуудай тэмсэлэй үргэн ехэ дэлисэhээ эшэ үндэhэтэй.

Тиин, Гвиней-Бисаугай арад зоной олон жэлэй тэмсэлэй үндэhөөр гол шухала зорилго шиидхэгдэжэ, бэеэ даahан байдал туйлагдаа. Шэнэ байдал зохёон байгуулха, түрүүшын ээлжээндэ экономическа бэеэ даahан тусгаар байдал хангаха зорилго мүнөө табигдаhхай. Харин булимтарагшадай дарлалта доро олон жэлэй туршада байhан энэ орондо иимэ зорилгын хүнгэхэн байхагүйнь мэдээжэ. Гэхэ зуура, бэеэ даahан байдалай туйлагдахаhаа бүри урид сүлөөлэгдэhэн районуудта, тайлбарилан хэлэбэл, ороной газар дайдын горитой хубида хүгжэхэ хабаатай экономикын үндэhэ hуури табигдажа, дурсагдаhан зорилго шиидхэхэ ябадал хүнгэдхэгдэhэн байна.

Гвинейн, Ногоон хушуута аралнуудай бэеэ даahан байдал туйлаха африканска партиин (ПАИГК) хүтэлбэри доро эдэ районуудай хүн зоной хэрэглэхэ эдеэ хоолой гол продуктнуудые — барайгар, маис, маниок үйлэдбэрилгэ эмхидхэгдэhэн юм. Мал ажал яhала хүгжөөгдэжэ байнхай. Угсаа баримталан өөhэдынгөөл хэрэглэмжэ хангадаг ажахын орондо ажахын шэнэ байгуулажа эмхидхэгдээ. Тэрэнэй үндэhэ hууринь «арадай магазинуудтай» эд хэрэглэгшэдэй кооперативууд болоно. Тэдээгээр дамжуулагдан, гол түлэб тэдэнэй үйлэдбэрилдэг хүдөө ажахын продукциие агсажа, шухала хэрэгтэй эд товарнуудаар тарияашадые хангаха асуудал шиидхэгдэнэ.

Угсаа баримталдаггүй ажахын нэгэдэлнүүдые эмхидхэн, ПАИГК үшөө нэгэ шухала зорилго шиидхэхэ түрүүшын алхам хээд байна. Орон дотор ажаhуудаг олон угсаатадые хамтадхаhанай үндэhөөр нэгэдэмэл наци бии болгохо зорилго Африкын олохон оронуудта үшөөл зайлашагүй шухала байhаар.

600 мянга гаран зонтой орон — Гвиней-Бисауhаа Португалиин сэрэгүүдэй гаргагдаhанhаа уламжалан, тэрэнэй экономикые хүгжөөхэ шанэ, бүри үргэн ехэ арга боломжонууд бии болоо. Каучугай, саахарай хулha, хлопок, кокосой ба тоhото пальмануудые ургуулха, мал ажал хүгжөөхэ аятай арга боломжо бии. Уhа шиигээр элбэг, дулаан уларилтай ороной урда зүгтэхи байгаали жэлэй туршада барайгарай хоёр ургаса абаха арга олгоно.

Энэ орон дотор сүлөөрэлгын тэмсэлэй бадарhан жэлнүүдтэ шэнэ гүрэн түрын үндэhэ hуури тогтоогдоhон юм. Бүри үнгэрэгшэ жэлдэ тогтоогдоhон Арадай национальна суглаан эндэхи хуули засагые бэелүүлнэ. Хүдөө нютагуудта арадай засагай hунгагдамал зурганууд хүдэлмэрилнэ.

Эхин hуралсалай эмхинүүд ороной омогорхол болоно. Бүтүү шэрэнгинүүд доторхи hургуулинуудта хэдэн арбаад мянган үхибүүд hурана. ПАИГК-ые эмхидхэн байгуулагша Амилкар Кабралай заримыень зохёоhон шэнэ учебнигүүдээр тэдэнэр эрдэм номдо hуража байнад. Мүнөөшье Гвиней-Бисаудахи hурагшадай тооё абабал, Баруун Африкын оронуудай дунда эгээн түрүү hуури эзэлнэ.

...Энэ шэнэ республикын арад зон гартаа буу барин тэмсэжэ, бэеэ даahан байдал туйлаад, шэнэ байдал зохёон байгуулха аргатай болоо. Социалис оронуудай дэмжэлгын үндэhөөр, бэеэ даahан, hалбаран хүгжэhэн гүрэн байгуулха гэhэн шиидхэбэри зорилгоёо амжалтатайгаар дүүргэхэ байhандань этигэхэ үндэhэ баримта болоно.

Е. ЕГОРОВ,
В. СКВОРЦОВ.
(ТАСС).

МОРИ УРИЛДААГААР ЕХЭ МҮРЫСӨӨН

РЕПОРТАЖ

Мори урилдаагаар Алас-Дурна зүгэй мүрысөөн үнгэрэгшэ суббото, амаралтын үдэрнүүдтэ республиканска ипподром дээрэ боложо дүүрэбэ. Эрхүүгэй, Шэтын, Амарай областьнуудай болон республикымнай гүрэнэй конюшниин хурдан хүлэгүүд энэ мүрысөөндэ хабаадалсаба. Жара гаран морин урилдаанай харгы дээрэ гаража, хурданаа харуулба. Амаралтын үдэр болоhон түгэсхэлэй мүрысөөн илангаяа hонирхолтойгоор үнгэрhэн байна. Эндэhээ абтаhан репортаж уншагшадай анхаралда табинабди.

Үдэрэй 1 час боложо, боосолдоо наадагшадай дунда халуун арсалдаан бүри шангадана. 2400 метрэй зайда урилдаха зэргэшэз гурбан морид мүрысөөнэй эхилиые мэдүүлжэ, харгын 1ooho бурьюулба. Манай республика дотор суурхаhан «Жернов — Целестин — Свод» гэжэ зэргэшээ гурбан морид тэдэнэрэй дунда харагдана. Удангүй «Боро-о-бара!» — республикымнай хүлэгүүд түрүүлбэ гэhэн хашхараан зоной дундуур зэдэлжэ, альга ташалган гэнтэ адхарhан аадар мэтэ шааяба. Иигэжэ «Жернов — Целестин — Свод» гурбан энэ зайн урилдаанда түрүүлжэ, солоёо магтуулаа hэн. Харуулhан сагынь — 3 минута 29 секунда. Амарай областиин гүрэнэй конюшниин «Каскад — Ижора — Бизерта» гэжэ нэрэтэй зэргэшээ гурбан морид хоёрдохи hууридa гараа.

Удаадахи ээлжээндэ гүйгөөшэ морид урилдахань гээд соносхогдобо. Жэбжэгэр гоё бэетэй морид байра дээрээ зогсожо ядаhаар мүрысөөнэй харгы дээрэ гаража ерэнэд. Хэнэй морид эрхимлэгшэ ааб? гэhэн асуудал хүн бүхэнэй hанаа зобооно. Эдэ морид эгээл холын зайда — 4800 метртэ урилдаба. Мүрысөөнэй эхилхэhээ хойшо урагшаа hуга hүрэжэ гараhан Шэтын областиин Дарhанай совхозой «Пассифая» гэжэ нэрэтэй хүлэг түрүүлhээр түрүүлжэ, нэгэдэхи hуури эзэлбэ. Эдир наhанай В. Кузьмин тэрэнэй жолоо барижа ябаа. Амарай областиин гүрэнэй конюшниин «Бастион» гэжэ нэрэтэй хүлэг хоёрдохи hуурида гараба. Манай республикын Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой «Буян» гурбадахи hуури эзэлээ.

1600 метрэй зайда тусхай дүримэй ёhоор хатарша моридой урилдаан болобо. Ямаршье шалтагаангүйгөөр мориёо зогсоогоо hаа гү, али туггай зурлаагай газаа тээ байлгажархёо hаа, мүрысөөнhөө гаргагдаха ёhотой. Энэ hонирхолтой мүрысөөндэ бүхы дүрим hайнаар сахижа, хоёр гидэй хамтын дүнгөөр эрхим саг харуулhан Эрхүүгэй областиин «Первомайский» совхозой «Дайка» гэжэ хатарша морин түрүүлжэ гараа. Хоёрдохи категориин жолоошон М. Лапшаков тэрэнэй жолооe бариhан байхэ юм. Манай республикын гүрэнэй конюшниин «Бравый» гэжэ хүлэг хоёрдохи hуури эзэлээ. Мори hориходоо шадамар бэрхэ гэжэ суурхаhан мастер Н. Валеев энэ хатаршын жолоо баряа. Амарай областиин «Волковский» совхозой «Лобаз» удаадахи hууридa гараа.

2.400 метрэй зайда урилдаха морид харгын бэлшэр дээрэ бэеэ зэhэн зогсобод. Энэ зайда болоhон мүрысөөн hонирхолтойгоор үнгэрөө. Түрүүшээр Эрхүүгэй областиин «Игрок» манай республикын гүрэнэй конюшниин «Контур» хоёр түрүү hуури булялдажа, олоной анхарал татаба. Эсэсэй эсэстэ «Игрок» урагшаа hуга hүрэн гаража эрхимлээ. Тэрэнэй харуулhан саг — 3 минута 2 секунда. «Контур» гээгдэhээр гээгдэжэ, гурбадахи ерээ. Тиигэбэшье республикымнай хатарша «Маклер» тэрэниие hэлгэжэ, хоёрдохи hуури эзэлhэн байна.

Хатарша моридые гүйгөөшэ хүлэгүүд hэлгэбэ. Хурдан гэжэ суурхаhан 7 хүлэг 3200 метрэй зайда урилдаха болобо. Энэ урилдаанда Шэтын областиин Дарhанай совхозой «Анга» гэжэ нэрэтэй хүлэг 3 минута 43,5 секунда саг харуулжа, эрхимлэhэн байна. Республикымнай «Маркер» хүлэг гурбадахи hуури эзэлээ. Тэрэнэй харуулhан саг 3 минута 55,1 секунда. Эрхүүгэй областиин «Корнет» хоёрдохи hуурида гараhан байха юм.

Сагай үнгэрхэ бүри мүрысөөнэй эршэ улам шангадана. Тиихэдэнь катализатор наадагшадай тоо улам олошорно. Бүхы дээрээ 61 мориндо боосолдоон болоо. Шэтын областиин моридто 12, Эрхүүгэй — 13, Амарай — 10 моридто боосоон болоо. Тиихэдэ манай республикын 26 хурдан хүлэгүүдтэ боосоон болоhон байна. Манай «Лимонад» хүлэгтэ дуратайшуулай тоо олон байба. «Лимонад» гэжэ морин боосолдогшодой hанаанда хүрэжэ, 3.200 метрэй зайда урилдахадаа 4 минута 51 секунда саг харуулжа, нэгэдэхи hуури эзэлээ. Р. Валеев тэрэнэй боожо бариад ябаа. Мүн манай республикын «Воин» гэжэ хатарша хоёрдохи hуурида гараа.

120—130 сантиметр үндэртэй 13 хаалта дабалгаар мүрысөөн дүүрэбэ. Нэгэшье ялын очко абангүй 2 минута 23 секунда саг харуулhан Амарай областиин «Вираж» гэжэ хатарша морин түрүү hуури эзэлээ. Ялын дүрбэн очко абабашье, эгээн бага — 1 минута 44 секунда саг харуулhан Эрхүүгэй областиин «Габарит» хоёрдохи hуурида гараа. Манай республикын «Баббит» гурбадахи hуури эзэлhэн байна.

Хоёр үдэр соо болоhон шанга мүрысөөнэй дүн согсолходо, 266 очко абаhан Эрхүүгэй областиин команда зоны чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Тус областиин команда «Илагшын кубок» гэhэн шанда хүртэжэ, эрхим гүйгөөшэ мориндоо алтан медальон зүүлгэhэн байна. (Зураг дээрэ). Харин үнгэрэгшэ жэлэй чемпион манай республикын команда хамта дээрээ 239 очко абажа, хоёрдохи hуурида гараха баатай болоо. 203 очкотой Амарай областиин команда гурбадахи hуури эзэлбэ. Зай бүхэндэ эрхимлэhэн моридой эзэдтэ үнэтэ бэлэгүүд, шангууд барюулагдаа.

Б-Н. НАМДЫКОВ.

Хилын саанаhаа
• телефон • телеграф • радио

БОНН

АМЖАЛТАТА ХАРИЛСАА ХОЛБООН

ТАСС

1970 ондо ФРГ-гэй ба СССР-эй хоорондо договорой баталагдаhанhаа хойшо хоёр ороной хоорондын экономическа ба худалдаа наймаанай харилсаа холбоон нилээд үргэдэhэн байна гэжэ «Рургаз АГ» гэдэг хэлсээнэй бүлгэмэй правлениин түрүүлэгшын орлогшо К. Лизен ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ. СССР-эй гадаадын худалдаа наймаанай банкын ба ФРГ-гэй банкнуудай консорциумай хоорондо, совет гадаадын худалдаа наймаанай «Промсырьеимпорт» гэжэ нэгэдэлэй болон «Маннесман АГ» гэжэ металлургическа фирмын хоорондо, мүн «Союзгазэкспорт» гэжэ нэгэдэлэй ба «Рургаз АГ» гэдэг бүлгэмэй хоорондо баталагдаhан хэлсээнүүд эдэ харилсаае эдэбхижүүлгэдэ шухала үүргэ дүүргэhэн байна.

Энэ харилсаа холбоон Совет-Баруун Германиин кооперациин эрхим гэршэ жэшээ болоно гээд К. Лизен мэдүүлээ.

Советскэ Союзhаа байгаалиин газ асаралга ФРГ-гэй экономико хүгжөөлгэдэ ехэ үүргэ дүүргэээ гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Иимэ хэлсээнүүд ФРГ-гэй ба СССР-эй хоорондохи худалдаа наймаанай хүгжэлтэдэ hайнаар нүлөөлхэ, олохон hалбаринуудта экономическа харилсаа хүгжөөхэ байна.

ИСЛАМБАД

ЭКОНОМИКОНЬ ХҮГЖЭНЭ

ТАСС

1974—1975 оной финансын жэлдэ ороной экономико хүгжөөхэ түсэбые Пакистан амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна. Энэ үе соо ороной экономико хүгжөөлгэдэ 15 миллиард 380 миллион рупий hомологдоhон байгаа. Энэнь урдахи финансын жэлдэ арадай ажахыда hомологдоhон бүхы мүнгэнhөө 1,5 дахин ехэ болоно. Бүхы hомологонуудай хахадhаа үлүүниинь Пакистанай экономикын гүрэнэй ба холимол секторнуудта зорюулагдана. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлhэнэй, газар тарияалангаа hайнаар ашаглаhанай ашаар хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилжэ, эдеэ хоолой зүйлнүүдээр улад зониие хангаха ёhотойбди.

АФИНА

ТУШААЛҺАА БУУЛГАГДАБА

ТАСС

Грециин правительствын гүрэнэй юридическэ Соведэй гэшүүн Иоаннис Ляпис тушаалhaа буулгагдаба. Коммунизмда зүрюу харша ябадалаараа, сэрэгэй засаг захиргаанда үнэн сэхэ байhаараа мэдээжэ болоhон И. Ляпис гурбан жэлэй турша соо Афинада онсо сэрэгэй трибуналай прокурор байhан юм. Сэрэгэй хунтда зүрюу харша ябуулга хэгшэдые тэрэ хэрзэгы шэрүүнээр сүүдлэдэг байгаа. Түрүү үзэлтэй элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшадые саазалан алаха эрилтэ тэрэ табидаг hэн.

Фашис дарлалтаhaа Румыниин сүлөөлэгдэhөөр 30 жэлэй ойдо зорюулагдажа, Бухарестдэ болоhон баяр ёhолол тухай олон материалнуудые социалис оронуудай хэблэл тунхаглана. Энэ ойтой дашарамдуулан, РКП-гэй ЦК, Гүрэнэй Совет, СРР-эй правительство уулзалга хэhэн байна. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин түрүүтэй Совет партийно-правительственна делегаци, бусад социалис оронуудай партийно-правительственна делегацинууд, румын арадай ажабайдалай гайхамшагта hайндэртэ хабаадахаяа ерэhэн гадаадын айлшад энэ уулзалгада байлсаа.

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ?

Кипртэхи шахардуу шанга байдал тухай, энээнтэй дашарамдуулан. **Совет правительствын абаhан мэдүүлгэ тухай газетэнүүд бэшэнэ.** Кипрэй Республикын дотоодын хэрэгүүдтэ гадаадын хүсэнүүдэй хамааралсахагүйн тула нүлөө ехэтэй хэмжээнүүдые абаха ООН-ой заседани дээрэ Кипрэй асуудалые хаража үзэхэ, Кипртэ сүлөөтэ ба бэеэ даahан байдал олгохо дурадхалнууд энэ мэдүүлгэ дотор элирхэйлэгдэнхэй.

Империалис хүсэнүүдэй харата муухай, гэмтэ политикаhaа уламжалан, Кипр арал дээрэ иимэ уршаг түбэгтэ байдал тохёолдоо гээд Советскэ Союз тэмдэглэнэ гэжэ Польшын «Трибуна люду» газетэ бэшэнэ.

НАТО-да хабаатай үсөөхэн гүрэнүүд Аюулгүйн Соведэй тогтоолые хараада абангүй Кипрэй асуудалые шиидхэхэ гэhэн hэдэлгэ хэхэдээ, буруу hүрэбэ гээд Венгриин «Непсабадшаг» газетэ мэдээсэнэ.

Дэлхэйн дэлгүүртэ Польшын Арадай Республика дээгүүр hуури эзэлдэг боложо байна гэжэ Лондоной «Файнэншл таймс» газетэ бэшэнэ.

(ТАСС).

КАИР

Национальна кадрнуудые бэлдэдэг гуламта

ТАСС

Советскэ Союзай экономическа, техническэ туhаламжа, дэмжэлгээр Хелуанска металлургическа комбинат бариха ба тэрэниие үргэдхэхэ тухай асуудалай табигдахада, металлургическа үйлэдбэридэ хүдэлхэ национальна кадрнуудые бэлдэхэ хэрэгтэй болоо hэн. Советскэ Союзай туhаламжаар 1968 ондо Хелуан шадар эмхидхэгдэн байгуулагдаhан Ат-Таббинска металлургическа институт энэ асуудалые шиидхэхэ ёhотой байгаа.

Египедэй дээдэ hургуулинуудые дүүргэжэ, техническэ эрдэм олоhон залуу инженернүүд, заводуудай ба компанинуудай эльгээлтээр энэ институтда hуража, АРЕ-гэй предприятинуудай нэгэндэ хүдэлхын тула мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлнэ.

11 мэргэжэлээр 250 инженер тус институт дүүргэжэ гараа.

КОПЕНГАГЕН

Экономикын түүхын конгресс

ТАСС

Экономикын түүхын уласхоорондын VI конгресс эндэ хүдэлмэрөө дүүргэбэ. Дэлхэйн 38 оронhoo 500 гаран эрдэмтэн тэрээндэ хабаадаhан байна. Экономикын эрдэмэй асуудалнуудые, ондо ондоо ниитын байгуулалтатай гүрэнүүдэй хоорондын экономическа харилсаанай асуудалнуудые, гүрэнэй секторэй үүргые, түүхэ-экономико шэнжэлэлгын шэнэ арга онолнуудые эдэнэр зүбшэн хэлсээ.

Экономикын түүхын уласхоорондын нэгэдэлэй гүйсэдхэхэ комитедэй шэнэ бүридэл конгресс дээрэ hунгагдаhан байна. Англиин эрдэмтэн П. Маттиас — нэгэдэлэй президентээр, СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент В. А. Виноградов вице-президентээр hунгагдаа.

АЛЖИР

Алжирта заседани болобо

ТАСС

Араб оронуудай залуушуулай эмхинүүдэй бэлэдхэлэй комитедэй заседани эндэ болобо. Араб залуушуулай холбоон эмхидхэгдэжэ, тус эмхиин устав баталагдаhан байна.

Алжирай, АРЕ-гэй, Тунисай, Мароккын, Ливанай, Сириин, Ирагай, Мавританиин, Ливиин, Оманай, ОАЭ-гэй, Палестинын эсэргүүсэлтын хүдэлөөнэй залуушуулай эмхинүүд энэ холбоондо ороно.

1974 оной октябрь hарада зарлагдахаар хараалатдаhан Араб залуушуулай холбооной конференцидэ бэлэдхэл хэхэ тухай асуудалые Араб залуушуулай эмхинүүдэй түлөөлэгшэд зүбшэн хэлсээ.

ПЕКИН

Пекинэй хүтэлбэрилэгшэдэй үгэнүүд ба бодото хэрэгүүд

ТАСС

Гүрэнүүдэй политика ба эдэнэй харилсаан тухай бодото байдалаарнь, хэрэгээрнь сэгнэдэг гээшэ.

Мүнөө Кипр дээрэ шахардуу шанга байдал тохёолдоод, аюулгүй байдалдань, газар дайдынь бүтэн байлгада аюул ушаруулжа байна.

Советскэ Союзай мэдүүлгые бүхы дэлхэйн үргэн ниитэ арад зон дэмжэжэ, Кипртэхи байдал гуримшуулхые оролдожо байна.

Пекинэй хүтэлбэрилэгшэд энэ асуудалда тад ондоо хараа бодолтой.

Һүүлэй үедэ маоистнууд уласхоорондын элдэб уулзалгануудта, конференцинүүдтэ хабаадахадаа, хүгжэжэ байгаа оронуудые КНР дэмжэнэ гэжэ нэгэнтэ бэшэ хэлэдэг байгаа. Тиимэhээ Пекинэй хүтэлбэрилэгшэд сэрэгэй ямаршье бүлэглэлдэ хабаададаггүй гүрэнүүдэй эгээл үнэн сэхэ туhалагшань болоно гээшэ гэhэн хэбэр зүүлнэ.

Теэд үнэн дээрээ ямар бэ? Сэрэгэй ямаршье бүлэглэлдэ орохогүй политика бэелүүлдэг жэжэ оронуудай нэгэнэй хүшэр бэрхэтэй байдалда ороходонь, Пекин хэнэй тала барьяаб? Эгээл эндэ Пекинэй хүтэлбэрилэгшэд хэлэhэн үгэhөө тад ондоо хараа бодол баримталдаг байба бшуу.

Киприодуудта хоро хүргэжэ байhан НАТО-гай ээрхэг түримхэй бүлэглэлые буруушаахаяа Пекинэй хүтэлбэрилэгшэд тулгардаhан байха юм. «Жэньминь жибао» газетэ Кипртэхи байдал тухай материал тунхаглахадаа, Кипрэй бэеэ даahан байдалые хамгаалдаг СССР-тэ зүрюу хардалга гүрдэлгэнүүдые хэнэ.

АФИНА

КИПРТЭХИ БАЙДАЛ

ТАСС

Грециин премьер-министр К. Караманлисай, Кипрэй президентын уялгые саг зуура дүүргэжэ байhан Г. Клиридисэй хоорондо хөөрэлдөөнүүд боложо дүүрэбэ. Хөөрэлдөөнүүдэй үедэ Кипртэхи байдал зүбшэн хэлсэгдээ.

Кипрhээ зугадан тэрьедэгшэдэй байдалые hайжаруулхын тула, эндэхи экономическа асуудалнуудые шиидхэхын тула Греци шухала туhа хүргэхэ байна гээд хөөрэлдөөнүүдэй дүүрэмсээр мэдээсэгдэбэ.

Грециин гадаадын хэрэгүүдэй министр Г. Маврос журналистнуудтай уулзахадаа, Кипрэй асуудалые хаража үзэхын тула Кипрэй, Грециин, Турциин ба Аюулгүйн Соведэй гэшүүн бүхы гүрэнүүдэй, мүн сэрэгэй ямаршье бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй бусад гүрэнүүдэй хабаадалгатайгаар ООН-до уласхоорондын конференци зарлаха тухай совет дурадхалые манай орон hайшаана гээд мэдүүлээ.

Турцитай шэнэ хөөрэлдөөнүүдые хэхын тула Англиин гаргаhан hэдэлгэнүүдые Греци буруушаана гээд министр тэмдэглэбэ. «Ушарынь юуб гэбэл, энэ шатые бидэ дабаhан байнабди, — гэжэ тэрэ хэлэбэ. — Энэ асуудалые бүри үндэр хэмжээндэ зүбшэн хэлсэхэ хараатайбди».

УНШАГТЫ, hонирхохол байхат

ТЕНГИЗҮҮД ГЭДЭГ ЮУБ?

ОМСКЫН геодезистнүүд рюкзагуудаа, приборнуудаа бэлдээд, «тенгизүүд» гэжэ нэрэтэй ехэ нуурнууд худар ошодог юм. «Тенгизүүд» гээшэ казах хэлэн дээрэ «далайнууд» гэhэн удхатай.

Эндэхи уhан хужар, дабhатай байhан туладаа сайран харагдадаг. Улаабар үнгэтэй ногоон эрьеэрнь ургадаг. Хэрбээ «тэмээн-халаахай» hалгинда туугдан, энээн руу оробол, нэгэ часай үнгэрхэдэ, хрустальна люстрэ» шэнги болошодог.

Юрэ бусын эдэ нуурнуудые эрдэмтэдые үнинhөө хойшо hонирхуулдаг юм. СССР-эй Наукануудай академиин дэргэдэхи Астрономо-геодезиин бүхэсоюзна бүлгэмэй мэргэжэлтэд эдэниие шэнжэлжэ байна.

Һонирхол үүсхэхэнь гайхалтайшье бэшэ. Хэзээ нэгэтэ хүгжэлтэ дэбжэлтын замай хажуу тээ байhан нуурнууд шэнэ газарай тарян далайн дунда орошоо бшуу. 9 жэл болоод лэ «тенгизүүд» дундардаг, нэмэдэг юм. Энэнь оршон тойронхи газар дайдын шииг нойтоной ямар байhые элирхэйлэн гэршэлнэ бшуу.

«Тенгизүүд» сэбэр уhанай бэлэн сөөрэмүүд болоно. Москвагай 150 далай энээн соо багтаха байха. Эдэ нуурнуудые хэрэглэхэ проектнүүд зохёогдоно.

НОМОЙ ТЭМДЭГҮҮДЭЙ МУЗЕЙ

ВИЛЬНЮСЭЙ инженер И. Шапиро номой 60 мянган тэмдэг суглуулаа. Энэнь дэлхэй дээрэхи эгээл ехэ суглуулбаринуудай нэгэн болоно гэжэ экслибристэ дуратайшуул тэмдэглэнэ. Альбрехт Дюрэрэй шухаг зүйлнүүдhээ гадна, авторнуудай гар табилгатай, мүнөөнэй уран зураашадай бүтээлнүүдшье эндэ бии. Совет, поляк, венгер, француз ба бусад экслибрисүүдые суглуулhан байна. Литвагай уран зураашадай бүтээлнүүд олон. С. Катаускасай уран бүтээлнүүд олоной анхарал татана, hонирхол үүсхэнэ.

Инженерэй «гэр-музейдэ» хүн бүхэн орожо хараха аргатай юм. Олон уран зураашад, полиграфистнууд, библиофилнүүд тэдэнэйдэ айлшалдаг.

ВАРШАВЫН МЕТРО

ПОЛЬШЫН гадаадын худалдаа наймаанай «Полимекс-Цекоп» гэжэ нэгэдэл совет гадаадын худалдаа наймаанай «Техмашэкспорт» гэжэ нэгэдэлтэй Москвада хэлсээ баталба. Тэрэ хэлсээнэй үндэhөөр Варшавын метрогой проектые совет мэргэжэлтэд зохёолсохо байна.

Варшавада суглуулагдаhан, ерээдүйн метрогой баригдаха газар тодорхойлхын тула бэлдэгдэhэн бүхы материалнуудые совет мэргэжэлтэд мүнөө намартаа шэнжэлхэ юм. Удаа тээнь совет проект тобигшадай туhаламжын хэмжээн, мүн метрогой баригдахада шухала хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүдэй хэмжээн тодорхойлогдохо.

Түрүүшынь ээлжээнэй нёдордо ашаглалгада оруулагдаhан Харьковай метро бариха хүдэлмэритэй Польшын мэргэжэлтэд дэлгэрэнгыгээр танилсаха юм. Харьковай метро Варшавынхида дүтэрхы байдалда баригдаа.

Варшавын метрогой 8 километр түрүүшын лини 1976 ондо баригдажа эхилээд, 1980 ондо ашаглалгада үгтэхэ. Удаадахи ээлжээнүүдынь хоёр жэл үнгэрөөд лэ ашаглалгада оруулагдахаар хараалагдана.

(АПН—ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда «Хүн бүхэнэй ажалай оролдолго» — Улаан-Үдэ хотын 1-дэхи телеательегэй мастер М. Будаевай статья. «Тариха хуряалгын техникэ гүйсэдөөр хэрэглэхэ» — материалнуудай суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаhанда «Угтамжын түсэб — мүрысөөнэй шэнэ арга» — Улахановай статья. Редакцида ерэhэн бэшэгүүд. Тэрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаhанда Һуралсалай жэлэй урда тээ. «Интернадта — түрэhэн гэртээ ерэhэндэл» — Е. Кагаловагай статья. Уласхоорондын шэнжэлэл. Хилын саанаhаа.

Дүрбэдэхи хуудаhанда «Хоёр халуун үдэр» — ипподром дээрэhээ репортаж. Уран зураашын мастерскойдо. Залуу уран зураашадай бүтээлнүүд тухай статья. АПН-эй болон ТАСС-ай материалнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Дамжуулгын программа. 18.10 — «Ялта» — телевизионно фильм. 18.40 — Телевизионно hонин. 19.00 — «Литература Буряад орон». 19.40 — «Эхынгээ зүргөөр» — телевизионно очерк. 19.50 — «Факел» — залуушуулда зорюулагдаhан программа. 20.30 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 21.20 — «Перекресток» — гэhэн дамжуулга. 20.00 — «Хүгжэмтэ уулзалга». Буряадай АССР-эй габьяата артистка Н. Манжеева. 22.40 — «Дрейфующий остров» — телевизионно документальна фильм.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

☐«БУРЯАД ҮНЭН»☐ 1974 оной августын 27. ☐ 4-дэхи хуудаhан ☐ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-0251 Заказ №